

**İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

T.C.

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ULUSLARARASI GİRİŞİMCİLİK VE YENİLİK YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

LİSELİ GENÇLERİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Şeyma KARASU

İSTANBUL,2025

**İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

T.C.

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI GİRİŞİMCİLİK VE YENİLİK YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS

PROGRAMI

LİSELİ GENÇLERİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Şeyma KARASU

200029593

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Muhittin ADIGÜZEL

İSTANBUL,2025

ETİK BEYAN SAYFASI

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamıyla uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesi'nin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Şeyma Karasu

ÖZET

Ülkelerin temel ekonomik amacı büyüme ve istihdam artışıdır. Girişimcilik ülkelerin, ekonomilerini üretime dayalı olarak işleyen bir ekonomik yapı kurmalarının ve milli gelirlerini artırmalarının en önemli aracıdır. Bu bağlamda girişimcilik ülkenin eğitim sisteminin önemli işlevi olmak durumundadır. Bu çalışmanın amacı; lise öğrencilerinin girişimcilik ekosistemine kazandırılmasına yönelik politikaların ve programların geliştirilmesine katkı sunmak için araştırma verisini ortaya koymak ve bu gençlerin girişimcilik ekosistemine ve ekonomik hayata entegrasyonunu hızlandırabilmek için sorunları tanımlayıp alternatif entegrasyon yöntemleri tespit etmektir. Çalışmada, İstanbul'daki farklı lise türlerinde öğrenim gören gençlere yönelik anket uygulanmış, girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörler incelenmiştir. Araştırma, yaş, cinsiyet, aile ve çevre gibi demografik ve çevresel unsurların girişimcilik motivasyonlarına etkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Elde edilen verilerle liseli gençlerin girişimcilik süreçlerini anlamayı ve geliştirmeyi hedeflemektedir. Çalışma aynı zamanda aile ve eğitim sistemi gibi faktörlerin gençlerin girişimcilik becerilerine etkisini gösterecek olup, süreç iyileştirme çalışmaları için zemin oluşturabilir. Araştırma sonuçları, eğitim politikalarına yön vererek gençlerin iş dünyasına hazırlanmasına, özgüven kazanmalarına, eğitim hayatlarına girişimcilik konusunda doğru müdahale alanları oluşturulmasına ve yenilikçi fikirler üretmelerine yönelik alt yapı çalışmaları hazırlanmasına önemli katkılar sunabilir. Bu kapsamda, çalışmanın bulguları, yalnızca eğitim politikalarının geliştirilmesine değil, aynı zamanda yerel ve ulusal girişimcilik ekosisteminin sürdürülebilirliğine yönelik stratejik öneriler sunarak uzun vadeli ekonomik kalkınma hedeflerine de hizmet edebilir.

Anahtar kelimeler : Girişimcilik, lise, girişimcilik eğilimi, lise öğrencileri

ABSTRACT

The primary economic goal of countries is growth and increased employment. Entrepreneurship is the most crucial tool for countries to establish a production-based economic structure and increase their national income. In this context, entrepreneurship must be an essential function of a country's education system. The aim of this study is to provide research data to contribute to the development of policies and programs that integrate high school students into the entrepreneurial ecosystem and to identify challenges and propose alternative integration methods to accelerate their participation in the entrepreneurial ecosystem and economic life. In the study, a survey was conducted with young people attending various types of high schools in Istanbul to examine the factors affecting their entrepreneurial tendencies. The research aims to evaluate the influence of demographic and environmental factors, such as age, gender, family, and environment, on entrepreneurial motivations. The data obtained aims to understand and improve the entrepreneurial processes of high school youth. The study also seeks to reveal the impact of factors like family and the education system on young people's entrepreneurial skills, potentially laying the groundwork for process improvement initiatives. The research findings can guide educational policies to help prepare young people for the business world, build self-confidence, create appropriate intervention areas for entrepreneurship in their educational journey, and establish the infrastructure for generating innovative ideas. In this regard, the study's findings not only contribute to the development of educational policies but also offer strategic recommendations for the sustainability of the local and national entrepreneurial ecosystem, serving long-term economic development goals.

Keywords: *Entrepreneurship, high school, entrepreneurial tendency, high school students*

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

Özet.....	
vii	
Abstract	v
İçindekiler.....	vi
Şekiller Listesi	vii
Tablo Listesi.....	ix
1. GİRİŞ	1
1.2. Yöntem.....	2
2. GİRİŞİMCİLİK	4
2.1. Girişim, Girişimci ve Girişimcilik Kavramları.....	4
2.2. Girişimcilik Eğilimleri ve Kavramsal Çerçeve.....	5
3. EĞİTİM ve GİRİŞİMCİLİK	7
3.1. Türkiye’de Girişimcilik Ekosistemi.....	7
3.2. Girişimcilik Eğitimi Üzerine Yapılan Çalışmalar.....	9
3.3. Liselerde Girişimcilik Eğitimi.....	10
3.4. Türkiye’de Ve Dünyadan 18 Yaş Öncesi Girişimci Örnekleri.....	11
3.5. Sivil Toplum Kuruluşlarında Girişimcilik Eğitim ve Etkinlikleri.....	13
3.6. Girişimcilik ve Ekonomik Etkileri.....	14
3.7. Girişimciliğin Sosyal ve Kültürel Etkileri.....	16
3.8. Dünya’da girişimcilik eğitimi.....	17
4. LİSEDE ÖĞRENİM GÖREN GENÇLERİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ (2024-2025)	19
SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME.....	55
KAYNAKÇA.....	62

EKLER.....	65
-------------------	-----------

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1. Girişimcilik Ekosistemi	9
Şekil 2. Cinsiyet Dağılımı.....	19
Şekil 3. Okul Türlerinin Dağılımı.....	19
Şekil 4. Baba meslek Dağılımı.....	20
Şekil 5. Anne meslek Dağılımı.....	21
Şekil 6. Ailenin Kendi İşini Kurma Düzeyi.....	22
Şekil 7. Girişimcilik Konusunda İlham Düzeyi.....	24
Şekil 8. İş Yaşamında Hedeflerin Dağılımı.....	25
Şekil 9. Kendi işini kurmak isteyen katılımcıların ailelerinden etkilenme düzeyi.....	26
Şekil 10. Girişimcilik Konusundaki Bilgi Düzeyi.....	27
Şekil 11. Lise Öğrencilerinin Girişimcilikle İlgilenme Nedenlerinin Dağılımı.....	29
Şekil 12. Lise Öğrencilerinin Girişimcilikle İlgili Ders/Seminer/Eğitim Alıp Almama Dağılımı.....	31
Şekil 13. Lise Öğrencilerinin Girişimcilikle İlgili Ders/Seminer/Eğitim Talep Dağılımı.....	33
Şekil 14. Liselerde Girişimcilik ile ilgili Eğitim veya Etkinliklerin Düzenlenme ve Bilinirlik Dağılımı.....	34
Şekil 15. Liseli Gençlerin Girişimcilik Yolunda Karşılaşılabileceklerini Düşündükleri Engellerin Dağılımı.....	35
Şekil 16. Liseli Gençlerin Girişimcilik Alanında İhtiyaç Duydukları Desteklerin Dağılımı.....	36
Şekil 17. Liseli Gençlerin Girişimci Olma Yolunda En Büyük Motivasyonları.....	37
Şekil 18. Liseli Gençlerin Kendilerinde Girişimcilik Potansiyeli Görme Dağılımı....	38
Şekil 19. Liseli Gençlerin Girişimcilik Çabalarının Dağılımı.....	40
Şekil 20. Liseli Gençlerin Girişimcilik için Kullandığı Kaynakların Dağılımı.....	42
Şekil 21. Liseli Gençlerin Girişimcilik Yapmayı Düşündüğü Sektörlerin Dağılımı....	43
Şekil 22. Liseli Gençlerin Yeni İş Fikri Ortaya Koymada Kendilerine Olan Güvenlerinin Dağılımı.....	45

Şekil 23. Ekonomik destek girişimci olmak için sizce ne kadar önemlidir? Sorusunun dağılımı.....	47
Şekil 24. Liseli Gençlerin Girişimci Olma Konusunda Çevre Etkisinin Dağılımı.....	48
Şekil 25. Liseli Gençlerin Girişimci Olma Konusunda Eğitim Almaya Yönelik Düşüncelerinin Dağılımı.....	49
Şekil 26. İş Kurmak İstersem Ailem Maddi ve Manevi Olarak Yanımda Olacağını Düşünüyorum" Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımını.....	50

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Girişimcilik Nedir? Bu Konuda Ne Kadar Bilginiz Var? Sorusuna Verilen Cevapların Lise Türleri Açısından Dağılımı.....	28
Tablo 2. Girişimcilikle İlgili Herhangi Bir Ders/Seminer/Eğitim Aldınız Mı? Sorusuna ‘Evet’ ya da ‘Hayır’ Cevabı Veren Lisede Öğrenim Gören Gençlerin Lise Türüne Göre Dağılımı.....	33
Tablo 3. Liseli Gençlerin Lise Türü Üzerinden Kendilerinde Girişimcilik Potansiyeli /Yeteneği Görme Dağılımı.....	39
Tablo 4. Liseli Gençlerin Girişimcilik Konusunda Çabalarının Lise Türüne Göre Dağılımı.....	41
Tablo 5. Liseli Gençlerin Girişimcilik Yapmayı Düşündüğü Sektörlere Göre Cinsiyet Dağılımı.....	45

1. GİRİŞ

Ülkelerin temel ekonomik amacı büyüme ve istihdam artışıdır. Yaşadığımız dönemde toplumları geliştirebilme ve toplumların refah seviyesinin artmasını sağlamak, bilgiye ulaşabilme ve ulaşılan bilgiyi işleyebilme güçlerine bağlıdır. Bu da bilgiyi işleyecek olan kişinin yani girişimcilerin mevcut durumu verimli bir şekilde gözlemlemesine, analiz etmesine, süreci olabildiğince verimli yönetmesine ve bu süreçten yenilikler çıkararak bunları hayata geçirmesine bağlıdır. Girişimcilik, yeni işletmeler yaratır, bu da iş yaratır, gelir yaratır, üretkenliği artırır ve ekonomik büyümeye katkıda bulunur.

Bu sebepten ötürü dünyada birçok araştırmacı, girişimcilik üzerine çalışmalar yürütmektedir. Çalışmalar incelendiğinde girişimcilik eğilimini etkileyen faktörlerin kişisel özellikler, demografik ve çevresel faktörler olduğu görülmektedir. Bu faktörlerin tespit edilip alanda doğru adımlar atılması girişimcilik ekosisteminin gelişerek ilerlemesine olanak vermektedir.

Girişimcilik ülkelerin, ekonomilerini üretime dayalı olarak işleyen bir ekonomik yapı kurmalarının ve milli gelirlerini artırmalarının en önemli aracıdır. Bu bağlamda girişimcilik ülkenin eğitim sisteminin önemli işlevi olmak durumundadır. Ayrıca kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının teşvik ve destekleri gençlerin girişimcilik eğilimi göstermelerine etki etmektedir. Ülkemizde girişimcilik konusunda üniversitelerde dersler ve eğitim verildiği bilinmektedir. Öğrenimleri sırasında üniversite öğrencileri gerek eğitim alarak gerek diğer kanallarla girişimciliği tanımakta ve bu konuda faaliyetleri olabilmektedir. Girişimciliği öğrenme bireyin hem kendi hem de bulunduğu toplumdaki bu süreçlerini hızlandırmaya, kapasiteyi arttırmaya destek olmaktadır.

Girişimcilik bilincinin, farkındalığının ve bilgisinin erken yaşlarda kazanılması önemlidir. Dünya’da özellikle gelişmiş ülkelerde bu konu yeterli ve yaygın şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de lise düzeyindeki gençlerde girişimcilik eğilimlerini, motivasyonlarını, karşılaştıkları engelleri ve destek mekanizmalarını anlamak mevcut durumu görebilmek açısından büyük değer

taşımaktadır. Araştırmanın amacı bu kapsamda lisede öğrenim gören gençlerin aile, çevre ve eğitim süreçlerinin girişimcilik motivasyonlarına etkisinin incelenmesidir.

Araştırma çerçevesinde İstanbul'da farklı alanlardaki liselerde öğrenim gören gençlerle gerçekleştirilen ankette, gençlerin neden girişimcilikle ilgilendiğini, iş hayatındaki hedeflerini ve beklentilerini anlamaya ayrıca rol modellerin girişimciliğe dair kendilerinde oluşturduğu eğilimlerine yönelik incelemeler gerçekleştirilmiştir. Kendi işini kurma isteği, finansal bağımsızlık elde etme, topluma katkıda bulunma gibi faktörlerin gençlerin girişimciliğe yönelme süreçlerine etkisi de incelenmiş olup girişimcilik dersleri alıp almama isteği, gençlerin bu alandaki eğitime ne kadar açık olduğunu ve öğrenmeye duydukları ihtiyaçları da ölçülmüştür. Bu kapsamda, gençlerin yaş aralıklarının, cinsiyetlerinin, eğitim aldığı okul türlerinin, ebeveynlerinin çalışma durumlarının ve sektörlerinin, ailede girişimci bireylerin varlığı gibi unsurların yukarıda bahsi geçen çerçevede girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkileri olarak incelenmiştir. Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci giriş bölümünden sonra ikinci bölümde girişim, girişimci ve girişimcilik kavramları irdelenmiş. Üçüncü bölümde girişimcilik eğilimleri, dördüncü bölümde araştırmanın yöntemi ve önemi yer almaktadır. Beşinci bölümde lisede öğrenim gören gençlerin girişimcilik eğilimi için anket sonuçları ve değerlendirmeleri, altıncı bölümde sonuçlar ve değerlendirmeler bulunmaktadır.

1.2.Yöntem

Bu araştırmada nicel veri toplama için anket yöntemi kullanılmıştır. Ankette 1 soru açık uçlu ve 25 likert ölçekli soru olmak üzere toplamda 26 soru sorulmuştur. Bu çalışmanın temel amacı; girişimcilik konusu lisede eğitim gören gençlerin girişimcilik eğilimlerinin ve bunu etkileyen faktörlerin ölçülmesi ve incelenmesidir. Araştırma evreni İstanbul genelindeki devlet liselerinde öğrenim gören 9-12'nci sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem grubu 963 adet lise öğrencisini kapsamıştır. Anket çalışması İstanbul Ticaret Üniversitesi Etik Kurulu izni ve Millî Eğitim Bakanlığının onayı ile Aralık 2024 içerisinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kapsamında yürütülen ankette;

- Liseli gençlerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen temel faktörler nelerdir?

- Lisede öğrenim gören gençlerin aile ve çevresel etkenlerinin girişimcilik motivasyonlarının üzerindeki etkisi nedir?
- Meslek liseleri ile diğer liseler arasındaki girişimcilik eğilimleri arasında farklar var mı?
- Girişimcilik dersleri, gençlerin motivasyon ve yetenekleri üzerinde nasıl bir etki yaratır?

Konularında sorular yönetilmiştir.

Genç neslin, lise ve üniversite öğrencilerinin mezun olduktan sonra kendi işlerini kurmak üzere bilinçlendirilmesi ve yönlendirilmesi amacıyla 10 uncu Kalkınma Planında “Girişimcilik kültürü; eğitimin her kademesinde girişimciliğe yönelik örgün ve yaygın eğitim programları, girişimcilik eğitimlerinin niteliğinin artırılması, girişimci rol modellerinin tanıtılması ve ödüllendirilmesine yönelik uygulamalar yoluyla geliştirilecektir” ibaresi yer almaktadır. Araştırmanın önemi bu amaç ile liselerde girişimcilik konusundaki farkındalığı, bilgi ve bilinci irdelemek için yapılan bir çalışma olması, bu kapsamda önemli ve özgün bilgi üretimini sağlamasıdır.

Araştırmada nicel veri toplama yöntemi olarak kullanılan anket tekniğinin yanında, literatür taraması ve ikincil veri kaynaklardan da yararlanılmıştır. İlgili literatür incelemesi, girişimci, girişimcilik kavramını, girişimcilik eğilimi gibi konular hakkında bir çerçeve sunmaktadır.

Literatür araştırması ve ikincil kaynakların araştırması ile ankette ortaya çıkan bulgularının daha geniş bir perspektifte yorumlanmasına katkı sağlanmıştır. Ayrıca, girişimcilik alanında başarılı bazı gençlerin araştırılması ile araştırma rol modeller açısından örneklendirilmiştir.

2. GİRİŞİMCİLİK

2.1. Girişim, Girişimci ve Girişimcilik Kavramları

Girişimcilik konusunda farklı disiplinlerde birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen literatürde ortak bir tanım bulunmamaktadır. Kavram olarak literatüre girişi Richard Cantillon ile birlikte olmuştur (Özden, 2008). Kelime olarak girişimcilik ilk olarak orta çağda kullanılan "entreprenere" sözcüğünden türetilmiş olup, "girişmek" ve "üstlenmek" gibi anlamlara gelmektedir. Kısaca girişimci olmak anlamına gelmektedir. (Döm, 2008) Girişimci, sürekli yeni kombinasyonları uygulayandır. (Schumpeter,1947) Girişimci fırsatı değerlendirmek üzere örgüt kuran ve dolayısıyla bir risk alan kişidir. (Sart, 2014) Bir psikolog için girişimci güç, ürün, sosyal statü elde etmek için motivasyonu olan kişidir. (Yılmaz ve Sümbül, 2000)

Girişimcilik kavramı, Türk Dil Kurumu'na (TDK,2024) göre “girişimci olma durumu” şeklinde tanımlanmaktadır. Yapılan diğer girişimcilik tanımlarının çoğunda ise “başkalarının baktığı, ancak göremediği fırsatları görüp bunları birer iş fikrine dönüştürebilmesi” ve “risk almaya yatkın olması” noktalarının ortak olduğu görülmektedir. (Titiz,1994)

Türk Dil Kurumu (TDK,2024)'na göre girişimci kavramı; “Üretim için bir işe giren, kalkışan kimse; müteşebbis”, girişim kavramı; “bir işe girişme, teşebbüs” şeklinde tanımlanmakta olup gelişmişliğin, gelişme hızının en önemli göstergelerindendir. Bu noktada ülkelerin bireysel ve toplumsal değer yaratarak refah sağlamasında önemli bir unsur olarak girişimcilik ele alınmaktadır. (Top,2012) Diğer tanımlamalara bakıldığında girişim kavramı, başkalarının ihtiyaç duyduklarını sürekli hale getirerek karşılamak için, bir pazarı olan ve bu pazarda fiyatı meydana gelen iktisadî hizmet ve malları ortaya çıkarmak ve girişimciye kâr getirmek amacı güden bir işletme veya girişimcilerin ticarî işlerini gerçekleştirmek maksadıyla kurdukları ekonomik birimler şeklinde ifade edilmiştir. (Soydan,2008)

Tanımları ele alarak diyebiliriz ki girişimci; piyasadaki fırsatları keşfederek mevcut kaynaklarla girişimcilik hareketlerini hayata geçirerek yeni girişimler, projeler

başlatır. Girişim, başkalarının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ekonomik mal ve hizmetler üreten, sürekli faaliyet gösteren bir birimdir. Girişim, sermaye ve emeği bir araya getirerek ekonomik değer oluşturur. Girişim, girişimcilerin ticari faaliyetlerini gerçekleştirmek için kurdukları örgütsel, ekonomik, yasal ve finansal özelliklere sahip bir yapıdır. Girişim, üretim faktörlerini bir araya getirip bu faktörlerle sürekli olarak ekonomik faaliyetlerde bulunan bir yapıdır. Her girişim bir işletme olabilir, ancak her işletme girişim değildir. Bu noktada girişimcilik ülkelerin bireysel ve toplumsal değer yaratarak refah sağlamasında önemli bir unsurdur (Top, 2012).

Ülke olarak sosyal ve ekonomik gelişim sürecinin süreklilik arz etmesi için girişimciler ve girişimler desteklenmelidir. Girişim ekosisteminin desteklenmesiyle istihdam yaratma süreçlerine destek sağlanır. Girişimcilik, yalnızca iş kurmayı değil, aynı zamanda başkalarına da iş imkanı sağlamayı içerir. Girişimci düzen içerisindeki fırsatları görebilir. Sonrasında bu fırsatları değerlendirerek bir girişime çevirir. Buna bağlı olarak ülkenin ekonomik büyümesine ve toplumun refah seviyesinin artmasıyla gelişmiş bireyler meydana getirilmesine de destek olur. Girişimci bunu yenilikçi iş fikirleriyle yeni girişimlerin, sektörlerin doğmasını sağlayarak yapmaktadır. Ürün/hizmet sektöründe yenilikler ve teknoloji alanında da gelişmeler girişim ekosisteminin desteklenmesiyle arttırılır.

Genel olarak konuyu ele alındığında girişimcilik ekosisteminin gelişmesiyle bir ülkenin ekonomik ve sosyal yapısı gelişerek ilerlemeye başlar. Özellikle istihdam artışı, bölgesel kalkınma, inovasyon ve rekabetçilikle birlikte sosyal etkiler artar. Sosyal etkiyle kastedilen toplumdaki sorunlara yönelik yenilikçi çözümler üretilmesi ile artan sosyal refah halidir. Bu refah halinin artması toplumun genel anlamda daha dinamik ve yaratıcı olmasında da katkı sağlar. Kısaca girişimcilik toplumsal yapıyı ve sosyal ilişkileri değiştiren ve dönüştüren bir olgu olarak sosyo-kültürel açıdan da önem arz etmektedir. (Uzuntepe, 2017)

2.2.Girişimcilik Eğilimleri ve Kavramsal Çerçeve

Girişimcilik eğilimleri, bireylerin ekonomik, sosyal ya da kültürel bir yenilik oluşturma süreçlerinde sergiledikleri davranışsal ve zihinsel eğilimleri ifade eder. Bu eğilimler; bireylerin iş fırsatlarını değerlendirme, yenilikçi fikirler geliştirme,

bağımsız çalışma isteği ve risk alma gibi özellikleriyle tanımlanır. Başka bir tanımda ilgi, istek ve eylemlerini kendini istihdam etme konusunda yönlendirmesi durumu olarak geçmektedir. (Karakaş, 2012) Türk Dil Kurumu'na (TDK,2024) göre eğilim, “bir şeyi yapmaya ya da istemeye içten gelen yönelme, temayül” olarak ifade edilmiştir. Bu yönelim, bireyin öznel özellikleri, çevresel faktörler ve toplumsal dinamiklerle şekillenir.

Genç bireylerin girişimcilik eğilimleri, ekonomik bağımsızlık elde etme arzusu, özgüven geliştirme, topluma fayda sağlama ve kişisel potansiyelini gerçekleştirme isteği gibi motivasyonlarla ortaya çıkar. Girişimcilik eğilimlerini anlamak, yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal maddi manevi refahı, iyi olma halini artıracak ekonomik kalkınma stratejilerinin belirlenmesinde de önemli bir rol oynar. Dünya genelinde liseli gençlerin girişimcilik eğilimleri, ekonomik sistemlerin dinamiklerine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde girişimcilik, erken yaşlarda eğitim sistemine entegre edilirken, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bu süreç genellikle üniversite seviyesinde başlamaktadır. Ancak Türkiye’de son yıllarda lise düzeyinde girişimcilik eğilimlerini artırmaya yönelik adımlar atılmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda seminer, kulüp çalışması, seçmeli ders gibi çalışmalar yer almaktadır. Yanı sıra kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları tarafından da lisede öğrenim gören gençlere yönelik girişimcilik eğitimleri, yarışmaları, mentorlük çalışmaları gibi destek mekanizmaları üzerine aktif çalışmalar geliştirilmektedir.

Gençlerin kendi işlerini kurma istekleri, yukarıda bahsedilen destek kurumların çalışmasının yanı sıra sosyal medya tarafından bilgiye hızlı erişim kolaylığı ve dijitalleşme ile artış göstermiştir. Türkiye’de liselerde girişimcilik eğitimi, gençlerin bağımsız bir kariyer planı oluşturmalarını desteklerken aynı zamanda ülkenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunacak bireylerin yetiştirilmesini sağlamaktadır. Bütün bu çalışmalar girişimcilik kültürünün lise düzeyine taşınmasını hızlandırmıştır.

3. EĞİTİM ve GİRİŞİMCİLİK

3.1. Türkiye’de Girişimcilik Ekosistemi

Son yıllarda Türkiye’de girişimcilik ekosistemi girişimciler, devlet destekleri, üniversite, sivil toplum katkıları ve yatırımcıların destekleriyle önemli gelişmeler göstermektedir. Küresel girişimcilik trendlerine paralel olarak gelişmeye devam eden ekosistemde ön plana çıkan girişimcilik ekosistemin temel bileşenleri bu bölümde incelenecektir.

Üniversite ve özel sektörle iş birlikleri artarak hızlandırıcı programlar, kuluçka merkezleri, teknoparklar, teknoloji transfer ofisleri birçok bölgede yaygınlaştırılmıştır. Örneğin İTÜ Çekirdek, KWORKS Koç üniversitesi Girişimcilik Araştırma Merkezi gibi iş birlikleri bulunmaktadır. Bu programlar girişimcilerin fikirlerini profesyonellerden destek alarak geliştirmesi ve pazara sunmasına destek olmaktadır. Öğrenci ve gençlerin teşviki için eğitim, etkinlik ve seminerlerin yanı sıra birçok yarışmada düzenlenmektedir. Girişimcilere erken aşamada sermaye sağlayan melek yatırımcıların ve birçok şirketin sayısı giderek artmaya devam etmektedir. Örneğin Galata Business Angels (GBA) Türkiye’nin melek yatırım ağı olarak çalışmalar sürdürmektedir.

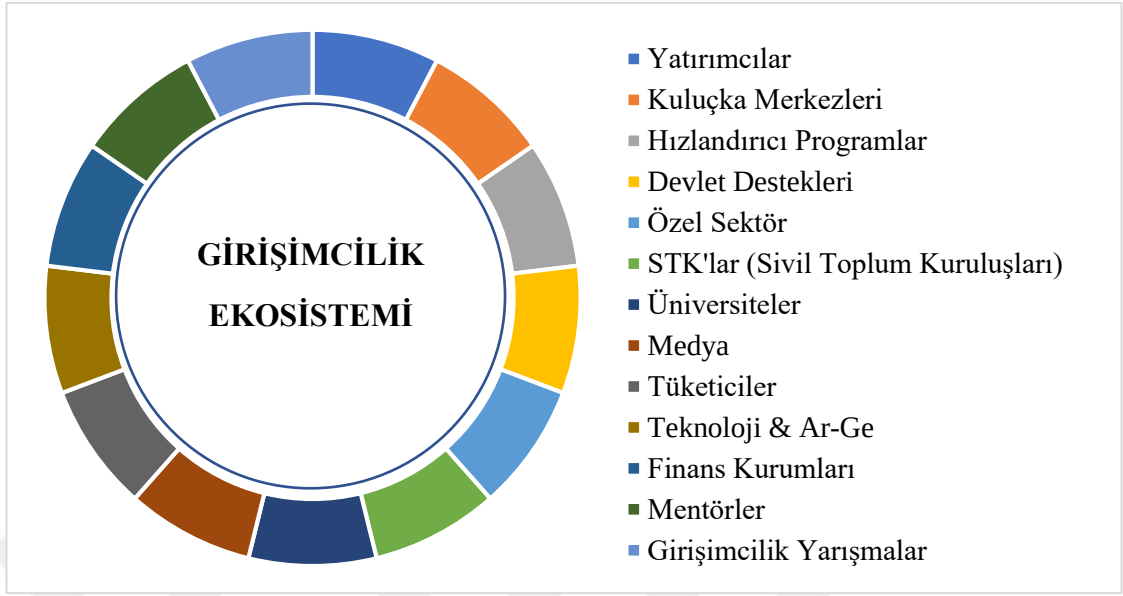
Türkiye’de girişimcileri destekleyen birçok devlet kurumu ve hibe programı bulunmaktadır. Örneğin KOSGEB Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, TÜBİTAK BİGG 1512 teknogirişim sermaye desteği, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı gibi kurumlar çalışmalar sürdürmektedir. Ayrıca T.C. Cumhurbaşkanlığı yatırım ofisi yatırımcıları Türkiye’ye çekmek için çalışmalar yürütmektedir.

Yerel yönetimlerde birçok belediyelerde girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesine yönelik bünyelerinde gerçekleştirecek uygulamaların üzerine strateji çalışmaları gerçekleştirmektedir. Bu çalışmalar neticesinde kuluçka merkezleri, girişimcilik eğitim merkezleri, seminer ve konferanslar düzenleyerek alana katkı sunmaktadır.

Ayrıca EIT gibi Avrupa komisyonuna bağı programlara Kobiler ile başvuru yaparak, girişimcilik ekosisteminin güçlenmesi üzerine iş birlikleri yapmaktadır.

Girişimcilik alanında eğitim ve etkinlik modellerini geliştirerek yaygınlaştırmak, girişimcilik ekosistemini geliştirme ve ilerletme noktasında ivme kazandırıcı olacaktır. Türkiye’de ekosistem bahsedilen destek unsurları ile kültür olarak yayılmaya ve büyümeye devam etmektedir. Türkiye’nin stratejik konumu sayesinde uluslararası bir köprü görevi görmesi, yatırımcılar ve girişimciler için avantaj haline gelmekte olup Türkiye’nin genç ve teknolojiye yatkın nüfusu büyük bir girişimci potansiyeli oluşturmaktadır.

Tüm bahsedilen ekosistem ortaklarına ek olarak medya da ekosistemde sürükleyici etki alanına sahiptir. Girişimcilik üzerine çalışma yürüten medya platformları aracılığıyla girişimciler ilham verici başarı hikayelerine ulaşarak motivasyonlarını artırabilir ve ekosistem içindeki ağlarını genişletebilirler. Medya, girişimcilikle ilgili haberler, başarı hikayeleriyle sektör trendleri belirlemede ekosistem üzerinde etkide oluşturabilmektedir. Girişimcilik haberleri ve girişimcilik eğilimleri gözlemlendiğinde örneğin mantar üretmede yaygınlaşan başarı hikayeleri, birçok yeni girişimcinin sektörü seçiminde etkili olmaktadır. Popüler etkinin yanı sıra mantar üretim sektörünün gelişmesi, ürün üretimi noktasında gerekli alan bilgisine kısa sürede kolaylıkla ulaşılabilmesi gibi faktörleri de barındırmaktadır. Girişimcilik ekosistemi üzerine webrazzi, e-girişim, Startups.watch gibi gruplar medya çalışmaları yürütmektedir. Bu platformlar, yatırımcıların ve girişimcilerin güncel trendleri takip etmelerine, potansiyel fırsatları değerlendirmelerine ve sektördeki yeniliklerden haberdar olmalarına olanak tanımaktadır.

Şekil 1. Girişimcilik Ekosistemi

3.2.Girişimcilik Eğitimi Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumlarında girişimcilik dersleri, seminerleri ve etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. Üniversitelerde işletme, iktisat fakültelerinin yanı sıra birçok bölüme zorunlu ya da seçmeli olmak üzere girişimcilik dersleri okutulmaktadır. Yanı sıra bazı üniversitelerde de girişimcilik yüksek lisans programları bulunmaktadır. Üniversitelerin Teknoloji Transfer Ofisleri (TTO’lar) ve Teknoparklar aracılığıyla da inovatif iş fikirlerinin gelişimi sağlanarak girişimcilik ekosistemi desteklenmektedir.

Üniversitelerin dışında genç ve ileri yaş gruplarına yönelik Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeleri Destekleme ve Geliştirme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından girişimcilik becerileri, nitelikleri kazanması için yüz yüze/online sertifikalı eğitim imkanları sağlamaktadır. KOSGEB düzenlediği eğitimleri tamamlayan katılımcılara iş kurma desteği de sağlanarak, bireylerin kazandıkları girişimcilik bilgisi ve niteliklerini, uygulama imkânı da sunmaktadırlar. Çalışmada lise özelinde girişimcilik eğitimi, etkinliği ve diğer çalışmaları yapan kurum, kuruluşlar üzerinde durulacaktır.

3.3.Liselerde Girişimcilik Eğitimi

Liselerde girişimcilik eğitimi Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yürütülen müfredat kapsamında ve bazı özel projeler aracılığıyla verilmektedir. Verilen bu eğitimler sistematik ve yaygın olmaktan ziyade daha çok seçmeli dersler, seminerler, konferanslar, atölye çalışmaları, proje tabanlı öğrenme ve özel girişimcilik programları aracılığıyla sunulmaktadır.

Erken yaşlarda girişimcilik kültürünün benimsenmesi için Millî Eğitim Bakanlığı girişimcilik eğitimini lise ve ortaokullarda seçmeli ders olarak müfredata dahil etmiştir (OGM Materyal, 2025). Seçmeli derslerin yanı sıra birçok okulda girişimcilik kulüpleri de aktifleştirilmeye çalışılmakta olup kulüpler üzerinden gençlerin girişimcilik kültürünü öğrenmesi desteklenmektedir. Özellikle meslek liselerinin son sınıflarına yönelik iş kurma süreçleri, iş planı hazırlama, finansal yönetim gibi konularda seminerler, milli eğitimin yanı sıra Ticaret Bakanlığı’na bağlı Ticaret İl Müdürlükleri ve diğer kurumlar tarafından da öğrencilerin iş dünyasına girişine destek olarak verilmektedir.

Girişimcilik eğitmenleri ise ‘mesleki eğitimde katma değerli girişimcilik eğitmen eğitimi’ programlarıyla yetiştirmeye çalışılmaktadır. Bu eğitimlerin daha çok mesleki ve teknik liselerde görev yapan öğretmenlerin başvurusuna açık tutulmaktadır.

Türkiye’de liselerde girişimcilik eğitimi, sadece dersler ile sınırlı kalmayıp farklı programlar ve projelerle desteklenmektedir. Okul eğitimi dışında Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Araştırma Geliştirme ve Projeler Daire Başkanlığı tarafından sivil toplum kuruluşlarıyla iş birlikleri oluşturmuştur. Örneğin, Genç Başarı Eğitim Vakfı programı olan GenBizz Lise girişimcilik programı liselere ilan edilmiştir. (OGM Projeler, 2025) Bu kapsamda dönemsel olarak çağrıya çıkılmış, girişimcilik fikri olan gençlerin takım kurmasıyla birlikte iş fikirlerini geliştirmeye yönelik destekler sağlanmıştır.

TBTAK tarafından da öğrencilerin yenilikçi fikirlerini hayata geçirmeleri için bilimsel projeler üretmeleri teşvik edilmektedir. Bu teşviklerin Yenilikçilik, teknoloji geliştirme ve girişimcilik konularını içeren kategorileri bulunmaktadır. Örneğin

TÜBİTAK 2204-A lise öğrencileri araştırma projeleri yarışması aktif olarak öğrencilere destek sağlamaktadır. Aynı şekilde ortaokul öğrencilerine yönelikte destekler bulunmaktadır. Örneğin TÜBİTAK 2204-B ortaokul öğrencileri araştırma projeleri aktif olarak öğrencilere destek sağlamaktadır. TÜBİTAK web sitesinden önceki yıllara ait projelerin arşivlerine de ulaşılabilir.

3.4.Türkiye’de Ve Dünyada 18 Yaş Öncesi Girişimci Örnekleri

Gençler arasında girişimcilik eğilimleri, özellikle ekonomik bağımsızlık, özgüven, topluma katkı sağlama ve kendi potansiyelini gerçekleştirme arzusu gibi faktörlerle öne çıktığı görülmektedir.

Berkay ÇATAK (Gören Duyan) : Lisede öğrenim gördüğü dönemde, sık sık karşısına çıkan kayıp motor ilanlarını fark etmiş ve bu tür ilanların paylaşıldığı bir platformun eksikliğini görmesi üzerine girişimini hayata geçirmiştir. Gören Duyan web sitesi 5 farklı kategoride kayıp, çalıntı ilanlarını bir sayfada toplayıp, ilandaki kayıp evcil hayvanın veya eşyanın konumundaki kullanıcılara mobil bildirim göndererek en kısa sürede bulunmasını sağlamayı amaçlayan sosyal bir platformdur.

Moziah Bridges (Mo’s Bows) : Ortaokul yaşlarında el yapımı papyonlar üreterek girişimcilik dünyasına adım atan Moziah, piyasada istediği tarzda papyonları bulamayınca bu işe başlamıştır. Büyükannesinin dikiş konusunda ona yardımcı olmasıyla kendi şık ve renkli papyonlarını tasarlayıp üretmiştir. İlk olarak çevresindeki kişilere ürünlerini satmaya başlayan Moziah, daha sonra yerel etkinlikler ve sosyal medya aracılığıyla müşteri kitlesini genişletmiştir. Henüz 11 yaşındayken bir televizyon programında ürünlerini tanıtarak işine ulusal düzeyde görünürlük kazandırmayı başarmıştır.

Benjamin Kapelushnik (Sneaker Don) : Lise yıllarında kurduğu şirketiyle lüks spor ayakkabı pazarında öne çıkan bir girişimci olmuştur. Küçük yaşlardan itibaren ayakkabı koleksiyonlarına ilgi duyan Benjamin, çevresindekilere nadir bulunan modeller temin ederek girişimine başlamıştır. Spor ayakkabılar pazarındaki yüksek talep ve düşük arz olan bir nişi fark etmesi, işletmesini genişletme fikrini tetiklemiştir. Sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanarak ürünlerini tanıtmış ve zamanla ünlüler,

sporcular ve influencerlar gibi yüksek profilli müşterilere ulaşmayı başarmıştır. Stratejisi, nadir bulunan ürünlere odaklanarak bu ürünleri koleksiyonerler ve yüksek gelir grubuna hitap eden bir hedef kitleyle buluşturmak üzerine kurulmuştur. Kişisel hobisini başarılı bir girişimcilik fırsatına dönüştürmeyi başarmıştır.

Rachel Zietz (Gladiator Lacrosse) :Ortaokulda lakros sporu ekipmanları satan bir girişim kuran genç girişimci, bu alandaki boşluğu, lakros oynarken pahalı ürünlerin kalitesizliğini ederek başladı. Ailesinin desteğiyle şirketini kurarak, yüksek kaliteli ekipmanları uygun fiyatlarla sunmayı hedefledi ve kısa sürede başarı elde etti. Stratejisine baktığında, pazar boşluğunu doğru bir şekilde belirleyerek sporcuların kaliteli ve uygun fiyatlı ürünlere erişimini sağladı. Zamanla ürün yelpazesini genişleterek ve sürekli inovasyon yaparak büyümesini sürdürdü.

Tilak Mehta (Papers N Parcels): Hindistan'ın Mumbai kentinde yaşayan ve henüz ortaokuldayken girişimcilik dünyasında dikkat çeken bir başarıya imza atan genç bir girişimcidir. 2018 yılında kurduğu Papers N Parcels (PNP), aynı gün teslimat hizmeti sunarak lojistik sektörüne yenilikçi bir çözüm getirmiştir. Tilak'ın iş fikri, bir gün babasının işten yorgun döndüğünde basit bir evrak teslimatı için yardımcı olamaması üzerine ortaya çıktı. Mumbai'nin karmaşık ve yoğun ulaşım yapısını göz önünde bulunduran Tilak, şehirde günlük işlerde küçük paketlerin hızlı ve güvenilir bir şekilde taşınmasını sağlayacak bir hizmet fikri geliştirdi. Bu fikrini hayata geçirmek için geleneksel Mumbai dabbawala (yemek taşıyanlar) sistemini modern teknolojiyle birleştirdi. Dabbawalas'ın şehrin dört bir yanındaki verimli teslimat ağı, PNP'nin operasyonel temelini oluşturdu.

Jordan Casey (Casey Games) :İrlandalı olan Jordan Casey, lise yaşlarında oyun geliştirme işine girdi. Casey Games, mobil oyunlar tasarlayarak büyük bir kullanıcı kitlesi kazandı. Genç yaşta girişimcilik yolculuğuna çıkarak çocukların teknolojiyle büyük işler başarabileceğini kanıtlamıştır. Casey Games, mobil oyun pazarında yenilikçi bir güç olmasının yanı sıra, gençlere teknoloji sektörüne giriş yapmaları için bir ilham kaynağı olmuştur. Jordan'ın hikayesi, azim ve yaratıcılıkla yaşın sınırları aşılabileceğini gösteren etkileyici bir örnektir.

3.5.Sivil Toplum Kuruluşlarında Girişimcilik Eğitim ve Etkinlikleri

Sivil toplum alanında girişimcilik eğitim, etkinlikleri incelendiğinde günümüzde çalışmalarıyla dikkat çeken bazı sivil toplum kuruluşları; Girişimcilik Vakfı (GİR VAK), Habitat Derneği, KAGİDER (Türkiye Kadın Girişimciler Derneği), TOBB Genç Girişimciler Kurulu, Kadem Derneği, TÜSİAD Bu Gençlikte İş Var! Endeavor Türkiye, Ashoka Türkiye, Genç Başarı Eğitim Vakfı'dır. Sivil toplumların girişimcilik alanında çalışmalarının içeriklerini kısaca incelediğimizde;

Girişimcilik Vakfı (GİR VAK) tarafından genç girişimciler, üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik bursları, mentorluk programları, eğitim seminerleri düzenlenmektedir. Gençlerin girişimcilik ekosistemine dahil olmaları bu yöntemlerle teşvik edilmektedir (Girişimcilik Vakfı, 2025).

Habitat Derneği tarafından gençler, kadınlar ve yerel topluluklara yönelik teknoloji odaklı girişimcilik eğitimleri, finansal okuryazarlık ve girişimcilik destek programları düzenlenmekte olup bireylere dijitalleşme, finansal yönetim ve girişimcilik becerileri kazandırmaktadır (Habitat Derneği, 2025).

Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) tarafından kadın girişimcilere yönelik eğitim, mentorluk ve networking faaliyetleri düzenlenmektedir. Kadın girişimcilerin iş dünyasında aktif rol alması desteklenmektedir (Kagider, 2025).

TOBB Genç Girişimciler Kurulu tarafından genç girişimcilere, üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik mentorluk, ağ oluşturma, eğitim çalıştayları, yarışmalar organize edilmektedir. Girişimci bireylerin iş dünyasında yer almasını desteklemektedir (İstanbulggk, 2025).

Kadın ve Demokrasi Vakfı (KADEM) tarafından kadın girişimcilere yönelik 'İnovasyonda Kadın' programı düzenlenmekte olup kadın girişimcileri desteklemek ve istihdamı arttırmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır (Kadem, 2025).

TÜSİAD Bu Gençlikte İş Var! tarafından genç girişimciler, üniversite öğrencilerine yönelik iş fikri yarışmaları, girişimcilik eğitimleri ve mentorluk programları

düzenlenmektedir. Gençlerin yenilikçi iş fikirleri geliştirebilmeleri için çalışmalar yapılmaktadır (Tüsiad, 2025).

Endeavor Türkiye tarafından yüksek potansiyelli girişimcilere hızlandırma programı, girişimci destek ağı ve eğitim programları hazırlayarak başarılı girişimcilerin hızlı büyümelerini desteklemektedir (Endeavor, 2025).

Ashoka Türkiye tarafından sosyal girişimcilik ekosistemini desteklemek için sosyal girişimcilik projeleri, mentorluk destekleri sağlanmaktadır. Toplumsal sorunların çözülmesi üzerine girişimcileri desteklemektedir (Ashoka, 2025).

Genç Başarı Eğitim Vakfı tarafından lise ve üniversite öğrencilerine iş dünyası simülasyonları, girişimcilik yarışmaları organize edilmekte olup, gençlerin iş dünyasına hazırlıklı olarak katılmalarını sağlamaktadır (Genç Başarı Eğitim Vakfı, 2025).

Yapılan çalışmalar yeni iş alanlarının oluşturulmasını sağlayarak istihdam alanın artışı destekleyecektir. Bu artış ise girişimcilik alanında gerçekleştirilen eğitim, etkinlik, uygulama çalışmaları neticesinde bireylerin girişimcilik potansiyellerini açığa çıkarmaları ya da girişimcilik becerileri kazanmaları ile sağlanacaktır. Girişimcilik ekosisteminin nitelikli ve hızlı büyümesi, başarılı girişim modellerinin oluşması için bu destek mekanizmaları geliştirilerek arttırılmalıdır.

3.6.Girişimcilik ve Ekonomik Etkileri

Girişimcilik yerel ve bölgesel olarak ekonomik büyüme, yenilikçi iş alanlarının ve teknolojilerin gelişmesine, istihdamın artmasına doğrudan katkı sağlamaktadır. Bu ekonomik kalkınma ile toplumun refah seviyesinde de artış gerçekleşir.

Girişimler yeni fikirlerle birlikte ürün geliştirme süreçlerine katkı sağlamaktadır. Bu gelişim mevcut pazarın gelişiminin yanı sıra yeni pazar yerleri ortaya çıkararak alanı büyütme ile kendini gösterir.

Şahin, 2018 yılında hazırlamış olduğu makalesinde 2002-2015 yılları arasında 8 OECD (Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü) ülkesinde girişimcilik faaliyetleri,

ekonomik büyüme, finansal gelişme ve sermaye birikimi değişkenleri arasındaki ilişkiyi panel veri yöntemi kullanarak analiz etmiştir. Analiz sonuçlarına göre, ekonomik büyüme üzerinde girişimcilik faaliyetleri ve diğer değişkenlerin pozitif ve anlamlı etkilere sahip olduğunu tespit etmiş olup çalışmada girişimcilik faaliyetlerinde %1 artış gerçekleşirse ekonomik büyümede %0.044'lük bir artış olacağı belirtilmektedir (Şahin, 2018).

Bu veri değerlendirildiğinde girişimcilik yerel ve bölgesel düzeyde, istihdam artışı gibi alanlardaki doğrudan somut etkisini göstermektedir. %1 artışa karşı %0.44'lük etki girişimciliğin itici gücünü sayısal verilerle desteklemektedir. Yanı sıra girişimciliğin yalnızca bireysel veya işletme düzeyinde değil, aynı zamanda makroekonomik düzeyde de önemli bir kaldıraç işlevi gördüğünü de ortaya koymaktadır. Çalışmanın çıktısı, girişimcilik faaliyetlerini destekleyen politikaların ekonomik büyümeyi artırıcı bir strateji olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Girişimcilik dört ana kolu bir araya getirerek ekonomik büyümeye katkı sağlar.

-İstihdam yaratma, yeni girişimler doğrudan ve dolaylı istihdam alanları oluşturarak işsizliğin azaltılmasına destek olmaktadır.

-Yenilik ve rekabet, girişimciler yeni ürünler, hizmetler ve iş modelleri geliştirerek piyasalarda yenilik sağlayarak rekabeti artırır. Rekabetin yükselmesi, verimliliği teşvik etmekle birlikte tüketicilere daha fazla seçenek sunmaktadır.

-Yatırımların artması, girişimler yatırımcıların ilgisini çekerek sermaye piyasalarının büyümesini sağlamaktadır.

Verimlilik artışı, teknoloji tabanlı girişimler (dijitalleşme, otomasyon) iş süreçlerini optimize ederek maliyetleri düşürür ve verimliliği artırmaktadır. Girişimciliğin desteklenmesi için uygun ekosistemlerin oluşturulması, sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik kalkınmanın temelini oluşturur.

3.7.Girişimciliğin Sosyal ve Kültürel Etkileri

Girişimcilik, sadece ekonomik kalkınma aracı değil, aynı zamanda toplumsal sorunların czmnde de etkili dinamik bir gctr. Özellikle sosyal girişimcilik, dezavantajlı gruplara yönelik yenilikci, kapsayıcı ve sürdürülebilir czmler sunarak sosyal eşitliği destekler. Örneğin; İbrahim Bodur Sosyal Girişimcilik Programı dlleri, Ashoka gibi ulusal ve uluslararası kuruluşlar, sosyal girişimcilerin toplumsal değişim yaratmadaki rolünü vurgulayan teşvikler ve araştırmalar sunmaktadır.

Yenilikci ve sürdürülebilir czmler hedefleyen sosyal girişimler eğitim, sağlık, cvre, kadın, gençlik, sosyal hizmetler, kültür ve sanat, teknoloji, tarım, toplumsal eşitlik gibi birçok temada calışmalar üretilir. Bu calışmalar yerel ihtiyaçların karşılanmasıyla toplumun iyi olma durumunu destekler. Örneğin yaygın olarak bilinen TOMS Ayakkabıları, "One for One" kampanyasıyla oluşturulan modeliyle sosyal girişimcilik alanında öncü bir marka haline gelmiştir. Her satın alınan ayakkabı için ihtiyaı olan bir cocuğa ayakkabı bağışlayarak toplumsal eşitliğe katkı sağlamaktadır. Bu sistem farkındalık yaratırken, işletmelerin sosyal sorumluluklarının önemini de vurgulamıştır. Marka hem toplumun iyi olma halini sosyal olarak destekleyerek sosyal fayda sağlamış hem de ekonomik olarak ta sürdürülebilir bir etki oluşturmuştur.

Girişimcilik ekonomik kalkınmayla sınırlı kalmayıp, geniş sosyal ve kültürel dönüşümler oluşturan bir süreçtir. Girişimciler girişimleriyle kendi kazançlarını arttırmannın yanında toplumları dönüştüren yenilikler geliştirir. Geliştirdiği bu yeniliklerle sosyal dayanışma güçlenir ve kültürel ceşitlik alanlarını attırır. Girişimcilik kültürel ceşitliliğin artmasını, farklı bölgelerin birbiriyle etkileşimini sağlayarak gerçekleştirir.

Bölgesel girişimler ve ticari iş birlikleri, farklı kültürlerden gelen üreticilerin, tasarımcıların ve tüketicilerin ortak projeler geliştirmesine olanak tanır. Örneğin, bir bölgedeki geleneksel sanatla ilgilenen bir sanatçı, başka bir bölgedeki teknoloji girişimcisiyle birleşerek yenilikci ürünler ortaya koyabilir. Bu süreç, kültürel mirasın modern yöntemlerle yeniden şekillenmesini sağlarken, aynı zamanda kltrlar arası etkileşimi de artırır. Aynı şekilde Türkiye’den bir girişimci ürettiği gıda ürününü Hollanda’ya satarken bölgeler arası gastronomi etkileşim alanı, gıda kültürleri arası

aktarım gerçekleşir. Yine bir bölgede yetişen bir ürünün başka bir bölgeye de girişimcilik örneği oluşturması, coğrafi olarak da bölgelerin birbirinin farkına varmasını sağlar. Ticaret yolları ve dijital pazarların gelişimi de farklı kültürler arasında bilgi, tasarım ve üretim süreçlerinin paylaşılmasına zemin oluşturur. Kısaca bu noktalar kültürler arası iş birliğiyle etkileşim alanları oluşturmaktadır.

Tüm bu etkileşim neticesinde ise tüketim alışkanlıklarında zaman içerisinde farklılıklar oluşur. Bu durumda gıda kültürü, teknoloji kültürü, paylaşım ekonomisi kültürü, çevre kültürü gibi alanlarda beklentileri dönüştürür. Örneğin sıfır atık ve sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarının yaygınlaşması ele alınabilir. Kahvem termosta gibi kampanyalar ile tek kullanımlık bardak tüketiminin önüne geçilip, kendi termos ya da uzun kullanımlı bardaklarla kahve alma alışkanlığı topluma kazandırılmıştır. Bu kampanyalar sayesinde kâğıt bardak kullanımının azaltılması yanında termos ve uzun kullanımlı bardak ticareti hareketlenmiştir. E-ticaret satış kanalları çevreye duyarlı bu kampanyayı, kendi satış alt yapısını desteklemek üzere ele almış, çevreye karşı sorumluluk çatısı altında satış kampanyaları oluşturulmuş ve kampanyanın yayılımı da hızlandırılmıştır. Bu dönem içerisinde termos ve uzun ömürlü bardak satışlarında belirgin artışlar gözlemlenmenin yanında toplumsal olarak çevreye karşı büyük bir dayanışma örneği de oluşturulmuştur.

3.8.Dünya’da Girişimcilik Eğitimi

Dünya’da ekonomik gelişmişlik üzerine ülkeler, bölgeler gözlemlendiğinde, girişimcilik alanında gerçekleştirilen eğitim ve etkinlik gibi destek çalışmalarının bu gelişim süreçlerindeki etkisi önemli bir unsur olarak görünmektedir. Dünya genelinde girişimcilik eğitimleri üniversiteler, çevrimiçi platformlar ve Türkiye benzeri özel programlar üzerinden sürdürülmektedir.

Gelişmiş ülkelerde girişimcilik eğitimi ilkökul seviyesine kadar inmektedir. Örneğin Finlandiya eğitim sisteminde “yaşayarak öğrenme” ilkesi benimsenmiş olup, öğrencilerin iş senaryoları üzerinden pratikler yapma becerileri geliştirilmektedir. Böyle bir eğitim sistemi ile; girişimcilik için temel olan bilgi, kendine güven, risk alabilme, yenilikçilik gibi kişilik özellikleri daha kolay kazanılabilmektedir (Genç, 2022).

İlkokullarda ise girişimcilik eğitimi genellikle proje tabanlı öğrenme, oyun tabanlı aktiviteler ve grup çalışmaları gibi etkileşimli, öğrenci merkezli yöntemlerle uygulanmaktadır. Bu yaklaşımlar, öğrencilerin aktif katılımını sağlayarak, girişimcilik becerilerini pratikte deneyimlemelerini sağlamaktadır. Özellikle STEM (Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) odaklı çalışmalar yapılmaktadır.

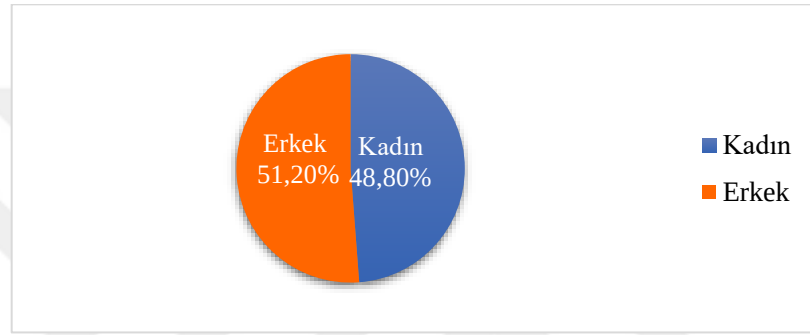
İskoçya’da kurulmuş olan YES Young Enterprise Scotland (Genç Girişimci İskoçya) erken çocukluk döneminden başlayarak çocuk ve gençlerin girişimcilik becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Okulları, öğretmenleri de kapsayan programları olup, 1992 yılından bu yana çalışmalarını yürütmektedir (YES, 2025).

Girişimcilik eğitiminde bazı kapsamlı üniversite programlarına örnek olarak, Babson College – Arthur M. Blank Center for Entrepreneurship (Arthur M. Blank Girişimcilik Merkezi), Stanford University – Center for Entrepreneurial Studies (Girişimcilik çalışma merkezi) verilebilir.

Avrupa Birliği ve üyeleri ülkeler uzun yıllar girişimcilik ekosistemini geliştirmeye ve teşvik etmeye yönelik politikaları hedefi haline getirmektedir. Girişimcilik ekosistemini Horizon Europe (Ufuk Avrupa), Erasmus gibi hibe programları üzerinden desteklemektedir. Bu tarz hibe programları yayınlayarak, hibe programlarına dahil olan yeni girişimler, kobilerin iş birlikleri geliştirmelerine, pazara ve ar-ge imkanlarına ulaşmasına ve eğitim alanlarını genişletmesine imkan sağlar.

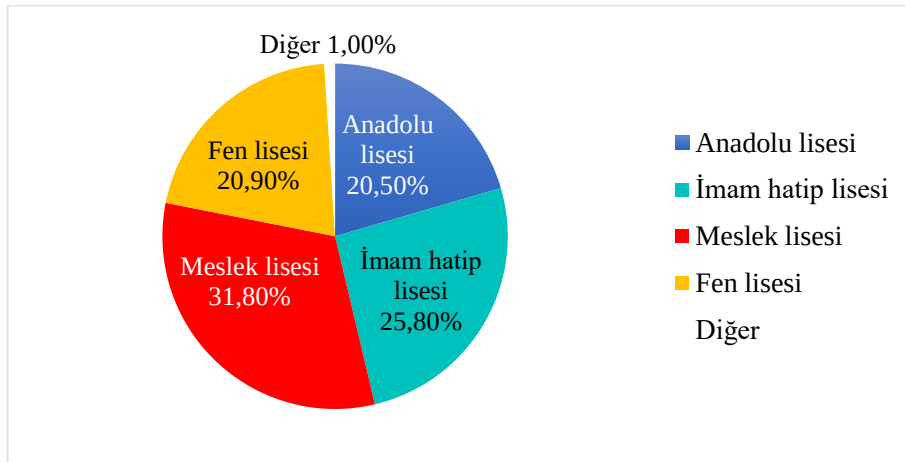
4. LİSEDE ÖĞRENİM GÖREN GENÇLERİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ (2024-2025)

Liseli gençlerin girişimcilik eğilimlerini ölçmek için hazırlanan anket çalışması, İstanbul genelindeki devlet liselerinde öğrenim gören 9-12. sınıf düzeyindeki 963 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların %51,2 si erkek öğrenci, %48,8 ü kadın öğrenciden oluşmaktadır.

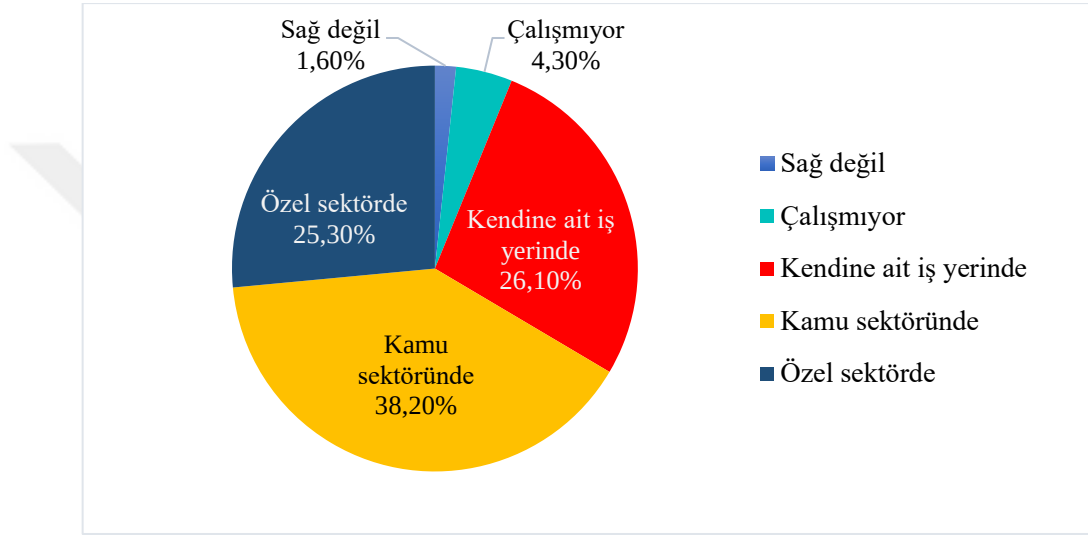
Şekil 2. Cinsiyet Dağılımı

Ağırlıklı dört tür okul üzerinden süreç yönetilmiş olup katılım oranları şu şekildedir: Anadolu lisesi %20,5, İmam hatip lisesi %25,8, Meslek lisesi %31,8, Fen lisesi %20,9 ve diğer liselerdir.

Şekil 3. Okul Türlerinin Dağılımı

Ebeveynlerin katılımcı gençlerin girişimcilik kararı üzerine etkilerini ölçmek adına çalıştıkları sektör bilgileri istenmiştir. ‘*Babanız çalışıyorsa aşağıdaki hangi sektörde çalışıyor?*’ sorusuna gelen cevaplar ‘Sağ değil %1,6, Çalışmıyor %4,3, Kendine ait işyerinde çalışıyor %26,1, Kamu sektöründe çalışıyor %38,2, Özel sektörde çalışıyor %25,3’ ve diğer meslek grupları şeklinde olmuştur.

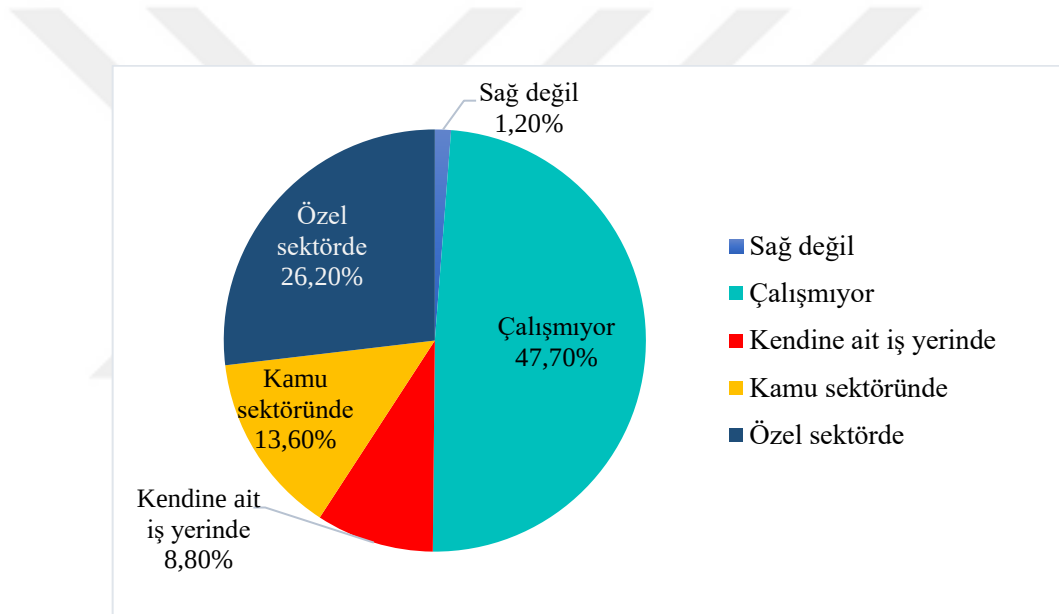
Şekil 4. Baba meslek Dağılımı

Yukarıda sıralanan başlıklara ek olarak katılımcıların bazıları babalarının hangi meslek grubunda çalıştığını da belirtmiştir. Belirtilen meslekler lastikçi, aşçı, kamyon şoförü, yardım vakfı, inşaat, petrolde, operatör, kasiyer, sanayide mobilyacı, tekstil fabrikasında çalışıyor, asgari ücret kumaş fabrikası, mermer ocağı, demirci, şoför, konuşmuyoruz, fabrika, araba tamircisi, kepçe operatörü, serbest meslektir.

Babalarının meslek türü üzerinden liseli gençlerin lise türlerini incelendiğinde: Babası vefat eden gençlerin %46,7’si Meslek lisesi, %40,0’ı Anadolu lisesi, %6,7’si Fen lisesi, %6,7’si İmam hatip lisesinde eğitim görmektedir. Babası çalışmayan katılımcıların %46,3’ü Meslek lisesi, %22,0’si Anadolu lisesi, %19,5’i İmam hatip lisesi, %12,2’si Fen lisesinde eğitim görmektedir. Babası kendi işinde çalışan katılımcıların %34,3’ü Meslek Lisesi, %23,9’u Anadolu Lisesi, %22,3’ü İmam Hatip

Lisesi, %19,1'i Fen Lisesi, %0,4'ü diğer lise türlerinde eğitim görmektedir. Babası kamuda çalışan gençlerin %29,9'u İmam Hatip Lisesi, %26,1'i Meslek Lisesi, %25,8'i Fen Lisesi, %17,4'i Anadolu Lisesi, %0,3'i diğer lise türlerinde eğitim görmektedir. Babası özel sektörde çalışan katılımcıların %30,3'ü İmam Hatip Lisesi, %29,9'u Meslek Lisesi, %20,5'i Anadolu Lisesi, %19,3'ü Fen Lisesinde eğitim görmektedir.

Aynı şekilde 'Anneniz çalışıyorsa aşağıdaki hangi sektörde çalışıyor?' sorusuna gelen cevaplar 'Sağ değil %1,2, Çalışmıyor %47,7, Kendine ait işyerinde %8,8, Kamu sektöründe çalışıyor %13,6, Özel sektörde çalışıyor %26,2' şeklinde olmuştur.

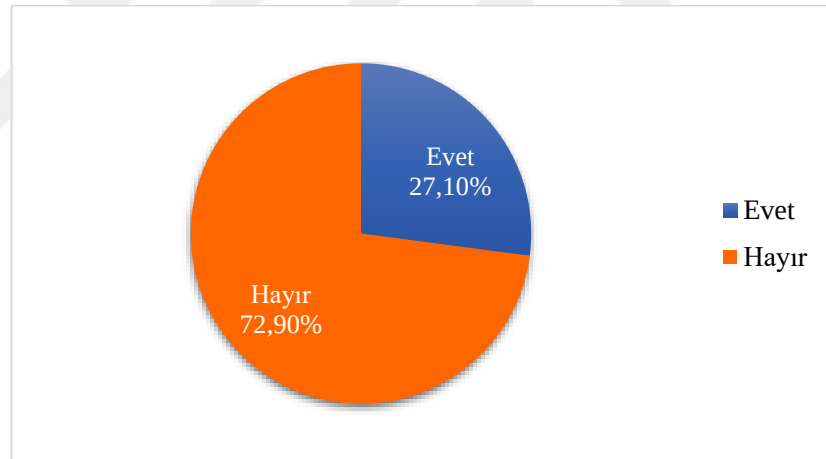
Şekil 5. Anne meslek Dağılımı

Yukarıda sıralanan başlıklara ek olarak katılımcıların bazıları annelerinin hangi meslek grubunda çalıştığını da belirtmiştir. Belirtilen meslek grupları şu şekilde olmuştur: Oto lastik, Fabrikada, Terzi, Ev hanımı, Halı fabrikası, Kasa başı, Aşçı.

Annelerin meslek türü üzerinden liseli gençlerin lise türlerini incelendiğinde: Annesi vefat eden gençlerin %33,3'ü Meslek Lisesi, %25,0'i Anadolu Lisesi, %25,0'i İmam Hatip Lisesi, %16,7'si Fen Lisesi eğitim görmektedir. Annesi çalışmayan gençlerin %37,5'i Meslek Lisesi, %21,6'sı İmam Hatip Lisesi, %21,4'ü Anadolu Lisesi,

%18,3'ü Fen Lisesi, %0,2'si diğer lise türlerinde eğitim görmektedir. Annesi kendi işinde çalışan gençlerin %35,3'ü Meslek Lisesi, %29,4'ü İmam Hatip Lisesi, %18,8'i Fen Lisesi, %16,5'i Anadolu Lisesi eğitim görmektedir. Annesi kamuda çalışan gençlerin %29,8'i İmam Hatip Lisesi, %26,0'ı Fen Lisesi, %22,1'i Anadolu Lisesi, %20,6'sı Meslek Lisesi, %0,8'i Anadolu İmam Hatip Lisesi eğitim görmektedir. Annesi özel sektörde çalışan gençlerin %32,9'u İmam Hatip Lisesi, %24,6'sı Fen Lisesi, %23,0'ı Meslek Lisesi, %19,0'ı Anadolu Lisesi, %0,4'ü diğer lise türlerinde eğitim görmektedir.

Aile üyelerinin liseli gençlerin girişimcilik eğilimlerindeki etkisini görmek için 'Ailenizde anne, baba, kardeşleriniz arasında kendi işini kuran var mı?' sorusu sorulmuştur. Soruya gelen cevapların %72,9 u hayır, %27,1'i evet şeklinde olmuştur.

Şekil 6. Ailenin Kendi İşini Kurma Düzeyi

Katılımcıların %72,9 unun ailelerinde girişimcilik deneyimi bulunmadığını belirtmiş olması yakın çevresel rol modellerin eksikliğini göstermektedir.

"Ailenizde anne, baba, kardeşleriniz arasında kendi işini kuran var mı?" sorusuna "Evet" diyen %27,1'lik dilimin, sonraki sorular arasında yer alan "İş yaşamında hedefiniz nedir?" sorusuna verdikleri yanıtların oranları incelendiğinde; %47,1'i kendi

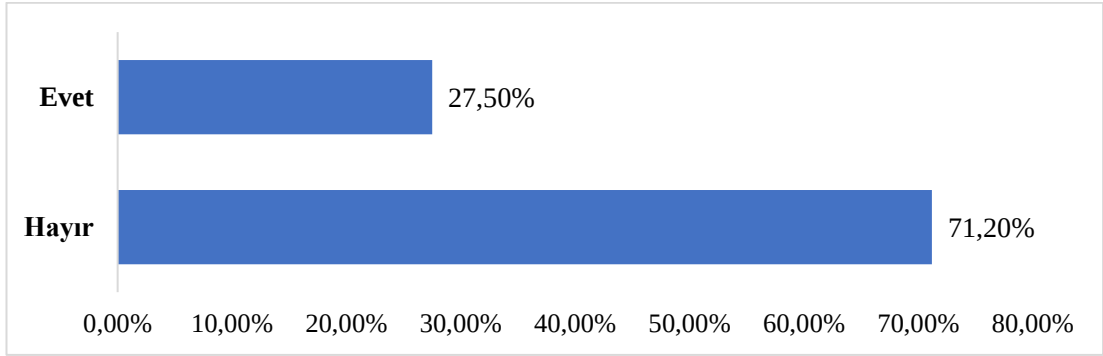
işini kurma, %20,3'ü ailenin yanında çalışma, %18,4'ü özel sektörde çalışma, %13,4'ü kamuda çalışma, %0,4'ü cevap yok şeklinde olmuştur. Ailesinde kendi işini kuran bir figür bulunan katılımcıların büyük bölümü, iş yaşamındaki hedeflerini kendi işini kurmak şeklinde belirtmiş olması dikkat çekmektedir.

"Ailenizde anne, baba, kardeşleriniz arasında kendi işini kuran var mı?" sorusuna "Hayır" diyen %72,9'luk dilimin "İş yaşamında hedefiniz nedir?" sorusuna verdikleri yanıtların sayıları incelendiğinde; %31,3'ü kendi işini kurma, %28,8'i özel sektörde çalışma, %27,1'i kamuda çalışma, %10,1'i ailenin yanında çalışma, %0,7'si cevap yok şeklinde olmuştur. Ailesinde girişimci figür olmayan katılımcıların en yüksek oranı da yine kendi işini kurmayı hedeflese de özel sektörde ve kamuda çalışma tercihleri de oldukça birbirine yakındır.

Bu cevapların yanı sıra 'Ailenizde anne, baba, kardeşleriniz arasında kendi işini kuran var mı?' sorusuna 'Evet' diyenlerin 'Kendinizde girişimcilik potansiyeli/yeteneği görüyor musunuz?' sorusuna cevaplar şu şekilde olmuştur; %38,7 orta derecede görüyorum, %27,2 az görüyorum, %24,1 görüyorum, %5,0 çok görüyorum, %5,0 hiç görmüyorum şekliden olmuştur.

'Ailenizde anne, baba, kardeşleriniz arasında kendi işini kuran var mı?' sorusuna 'Hayır' diyen dilimin, sonraki sorular arasında yer alan 'Kendinizde girişimcilik potansiyeli/yeteneği görüyor musunuz?' sorusuna cevapları; %46,4 orta derecede görüyorum, %24,1 az görüyorum, %16,7 görüyorum, %6,8 hiç görmüyorum, %6,0 çok görüyorum şeklinde olmuştur. Ailelerinde girişimcilik deneyimi bulunmayan bireylerin (%46,4'ü) kendilerinde orta düzeyde potansiyel görmesi, girişimcilik deneyimi olan ailelerden gelen bireylere kıyasla girişimcilik yeteneklerini daha yüksek algılama eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır.

'Girişimcilik konusunda size ilham veren bir rol model var mı?' Varsa diğer yazan yere ismini belirtir misiniz? Sorusuna verilen cevapların %71,2 i hayır, %27,5 i evet olmuştur. İlham aldıkları isimler sorulduğunda ise en çok belirtilen 5 kişi 'babam, ailem, annem, Selçuk Bayraktar, Elon Musk şeklinde olmuştur.

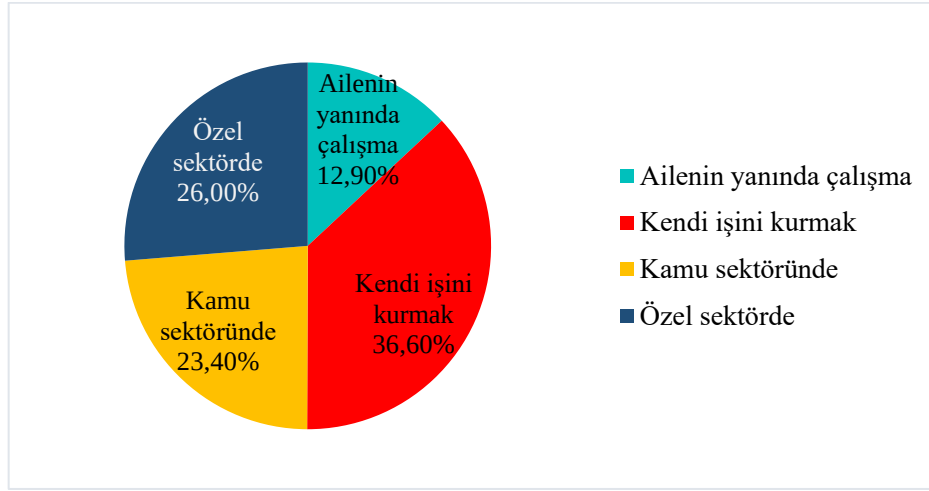

Şekil 7. Girişimcilik Konusunda İlham Düzeyi

İlham veren, rol modeli olmayanların dikkat çeken yüksek oranı (%71,2) , girişimcilik kültürünün yaygınlaşması için çalışmalar yapılması gerektiğini göstermektedir. Öte yandan Selçuk Bayraktar ve Elon Musk gibi global figürler yanında aile bireylerinden alınan ilham, kişisel bağlarında gençlerin girişimcilik eğiliminde etkili bir nokta olduğunu göstermektedir. Soruya cinsiyet dağılımını ele alarak bakarsak evet diyen kişilerin %58,9'u erkek, %41,1 kadın öğrencidir. Hayır cevabını verenlerin %47,7'si erkek, %52,3'ü kadın öğrencidir.

"Girişimcilik konusunda size ilham veren bir rol model var mı?" sorusuna "Evet" diyen %27'lik dilimin, anket soruları arasında yer alan "Ailenizde anne, baba, kardeşleriniz arasında kendi işini kuran var mı?" sorusuna verdikleri cevaplar üzerinden ele alındığında; %59,6 hayır, %40,4 evet demiştir. Girişimcilik konusunda size ilham veren bir rol model var mı?" sorusuna "Hayır" diyen %71,2'lik dilimi "Ailenizde anne, baba, kardeşleriniz arasında kendi işini kuran var mı?" sorusuna verdikleri cevaplar üzerinden ele aldığında; %78,1 hayır, %21,9 evet demiştir.

'İş yaşamında hedefiniz nedir?' Sorusuna, Kamu sektöründe çalışma %23,4, Özel sektörde çalışma %26, Ailenin yanında çalışma %12,9, Kendi işini kurmak %36,6 cevapları yanında şu cevapları da veren katılımcılar olmuştur; sanayi, futbolcu, karar vermedim, ticaret ve kendi dükkanımı açma, asker, kendi işimizde devam etme, mimar, emin değilim, çevirmenlik.

Şekil 8. İş Yaşamında Hedeflerin Dağılımı

Kamu sektöründe çalışmak istediğini belirten %23,4 lük dilimin %52'si erkek öğrenci, %47,1'i kadın öğrencidir. Bu şıkka verilen cevap üzerinde ebeveyn mesleklerinin etkisini anlamak amacıyla incelendiğinde %52'sinin babası kamu sektöründe, %17,3'ünün babası kendi işinde, %24'ünün babası özel sektörde çalışmaktadır. %11,1'inin hem anne ve hem babası aynı anda kamu sektöründe çalışmaktadır. Aynı şekilde annelerin çalıştığı sektör üzerinden değerlendirildiğinde %4'ünün annesi kamu sektöründe, %1,2'si kendisine ait olan iş yerinde, %6,6'sı özel sektörde çalıştığını, %10,3'ü annesinin çalışmadığı belirtmiştir. Bu durum, kamu sektöründe çalışan babaların ekonomik güvencelerinin çocuklarının tercihlerini etkileyebileceğini düşündürmektedir. Hem annenin hem de babanın kamu sektöründe çalıştığı durumlarda (%11,1), ekonomik istikrarın daha belirgin bir şekilde etkili olabileceği anlaşılmaktadır. Bu veriler, katılımcıların ailelerinin ekonomik durumlarının ve mesleki istikrarının, tercih ettikleri şık üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olabileceğini ortaya koymaktadır.

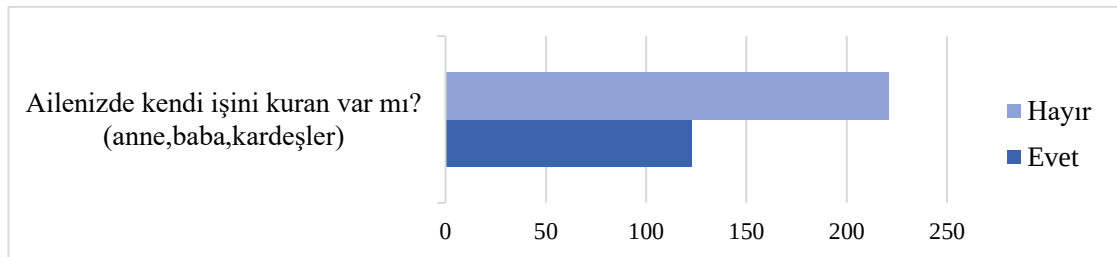
Özel sektörde çalışma istediğini belirten %26,4'lük dilimin %51,6'sı erkek öğrenci, %48,4 'ü kadın öğrencidir. Bu şıkka verilen cevap, ebeveyn mesleklerinin etkisini anlamak amacıyla incelendiğinde %30,3'ünün babası özel sektörde, %42,7'sinin babası kamu sektöründe, %15'inin babası kendi işyerinde çalışmaktadır. %10,6'sının hem anne ve hem babası aynı anda özel sektörde çalışmaktadır. Aynı şekilde annelerin çalıştığı sektör üzerinden değerlendirildiğinde %8,8'nin annesi özel sektörde,

%2,7'sinin annesi kamu sektöründe, %1,3'ünün annesi kendi işinde çalıştığını, %12,5'i annesinin çalışmadığını belirtmiştir.

Ailenin yanında çalışma istediğini belirten %12,9'lık dilimin %54,8'i erkek öğrenci, %45,2'si kadın öğrencidir. Bu şıkka verilen cevap, ebeveyn mesleklerinin etkisini anlamak amacıyla incelendiğinde %40,8'i babası kendi işinde, %20'si özel sektörde, %32,8'i kamu sektörün de çalışmaktadır. %20,8'inin hem anne ve hem babası aynı anda kendi işinde çalışmaktadır. Aynı şekilde annelerin çalıştığı sektör üzerinden değerlendirildiğinde %28'inin annesi kendi iş yerinde, %31,2'si özel sektörde, %7,2'si kamu sektöründe çalıştığını, %32,8'i annesinin çalışmadığını belirtmiştir.

Kendi işini kurmak istediğini belirten %36,6'lık dilimin %48,5'i erkek öğrenci, %51,5'i kadın öğrencidir. Bu şıkka verilen cevap, ebeveyn mesleklerinin etkisini anlamak amacıyla incelendiğinde %36'sı babasının kendi iş yerinde, %29,1'i kamu sektöründe, %31,4'ü özel sektörde çalıştığını belirtmiştir. %4,4'ünün hem anne ve hem babası aynı anda kendi işinde çalışmaktadır. Aynı şekilde annelerin çalıştığı sektör üzerinden değerlendirildiğinde %7'nin annesi kendi iş yerinde, %15,7'sinin annesi kamu sektöründe, %20,3'ünün annesi özel sektörde çalıştığını, %54,9'u annesinin çalışmadığını belirtmiştir.

Ebeveynlerin meslekleri üzerinden liseli gençlerin hedefledikleri meslekler değerlendirildiğinde, yukarıdaki verilerin yanı sıra sorulan soruda kendi işini kurma cevabını seçen %35,7'lik dilimin 'ailenizde anne, baba, kardeşleriniz arasında kendi işini kuran var mı?' sorusuna cevapları ele alındığında, bu dilimin %35,8'i evet derken, %64,2'si hayır demiştir.

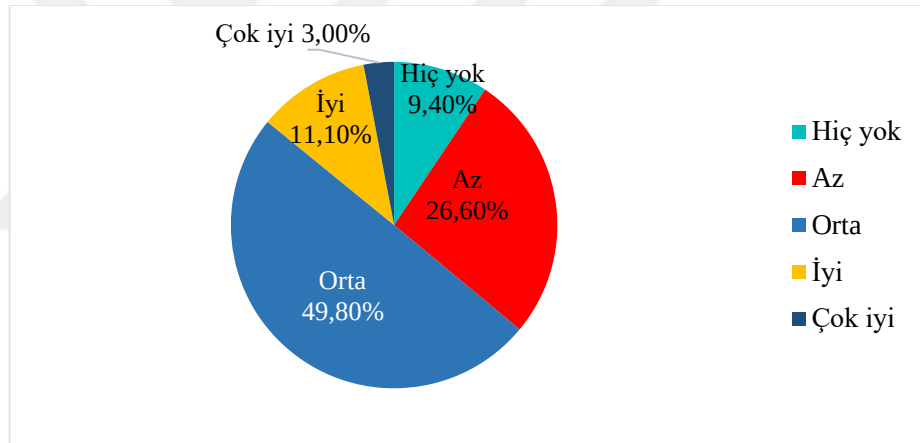

Şekil 9. Kendi İşini Kurmak İsteyen Katılımcıların Ailelerinden Etkilenme Düzeyi

Bu sonuçlar kamu sektörü, özel sektör ve aile yanında çalışmayı tercih noktasında kadın öğrenci ve erkek öğrenciler arasında belirgin bir farklılaşma olmadığı dikkati çekmektedir. Kendi işini kurma tercihindeki kadın öğrencilerin oranı örneklem kütesindeki oranlarından %2,7 daha fazla olduğu görülmektedir.

Bu kısma kadar gençlerin iş hayatına dair düşünceleri, aile yapısı ve aile yapısından etkilenme oranları anlamaya çalışılmış olup, sonrasındaki sorularda girişimcilik kavramına dair bilgileri ve bakış açıları incelenmiştir.

Girişimcilik nedir? Bu konuda ne kadar bilginiz var? Sorusuna cevaplar Hiç yok %9,4, Az %26,6, Orta %49,8, İyi %11,1, Çok iyi %3 şeklinde olmuştur.

Şekil 10. Girişimcilik Konusundaki Bilgi Düzeyi

Cevaplara cinsiyetler arasındaki farklar üzerinden bakıldığında; hiç yok cevabını belirten %9,4'lık dilimin %52,7'si erkek öğrenci, %47,3'ü kadın öğrencidir. Az cevabını belirten %26,6'lık dilimin %45,5'i erkek öğrenci, %54,5'i kadın öğrencidir. Orta cevabını belirten %49,8'lık dilimin %50,8'i erkek öğrenci, %49,2'si kadın öğrencidir. İyi cevabını belirten %11,1'lık dilimin %58,9'u erkek öğrenci, %41,1'i kadın öğrencidir. Çok iyi cevabını belirten %3'lık dilimin %72,4'ü erkek öğrenci, %27,6'sı kadın öğrencidir.

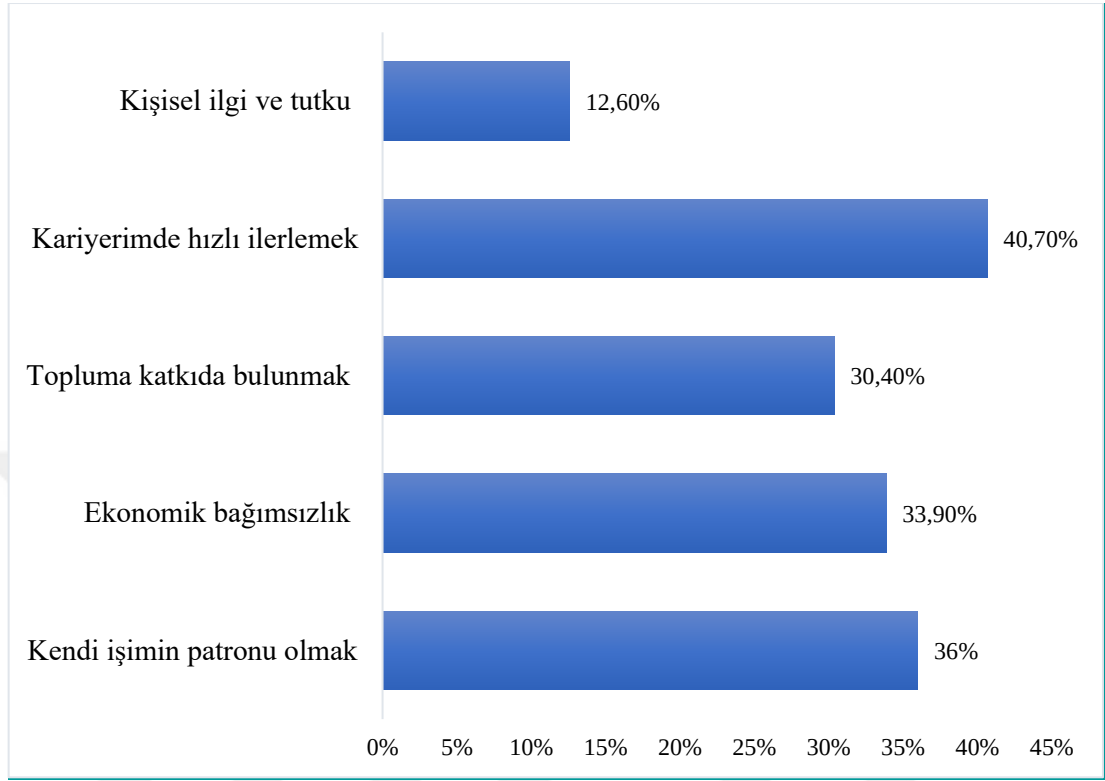
Bu sonuçlar erkek öğrencilerin iyi ve çok iyi cevaplarının toplam oranı %14,1 olmuştur. Öğrencilerin yarısı orta düzeyde bilgi sahibidir. Yaklaşık üçte biri az veya hiç bilgiye sahip değildir. İyi ve çok iyi bilgi sahibi öğrencilerde erkek öğrenciler olumlu olarak ayrılmaktadır.

Yaş grupları açısından soruyu ele aldığında 14-15 yaş grubu az: %27,2, hiç yok: %10,7, orta: %47,9, çok iyi: %3,7, iyi: %10,5 şeklinde cevaplamıştır. 16-17 yaş grubu az: %26,2, hiç yok: %8,2, orta: %52,6, çok iyi: %1,8, iyi: %11,2 şeklinde cevaplamıştır. 18-19 yaş grubu az: %25,0, hiç yok: %11,1, orta: %36,1, çok iyi: %11,1, iyi: %16,7 şeklinde cevaplamış olup; bu sonuçlar "Orta" bilgi seviyesinin 16-17 yaş grubunda daha yüksek oranda ifade edildiğini ve 18-19 yaş grubunun "Çok iyi" ve "İyi" bilgi seviyelerinde daha yüksek oranlara sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 1 .Girişimcilik Nedir? Bu Konuda Ne Kadar Bilginiz Var? Sorusuna Verilen Cevapların Lise Türleri Açısından Dağılımı

	Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	Meslek Lisesi	İmam Hatip Lisesi
Az	%26,4	%29,4	%22,5	%29,8
Hiç yok	%12,7	%10	%10	%5,6
Orta	%48,2	%51,7	%53,9	%44,8
Çok İyi	%4,1	%1	%2,9	%3,6
İyi	%8,6	%8	%10,5	%16,1

‘Girişimcilikle ilgileniyor musunuz? Evet ise neden ilgilendiğinizi belirtin’ (2 seçenek seçebilirsiniz) sorusuna karşılık verilen cevaplar Kendi işimin patronu olmak %36, Ekonomik bağımsızlık %33,9, Topluma katkıda bulunmak %30,4, Kariyerimde hızlı ilerlemek %40,7, Kişisel ilgi ve tutku %12,6 şeklinde olmuştur.

Şekil 11. Lise Öğrencilerinin Girişimcilikle İlgilenme Nedenlerinin Dağılımı

Kendi işimin patronu olmak cevabını veren %36'lık dilimi oluşturmaktadır. Bu dilimin cinsiyet dağılımının %47,3'ü erkek öğrenci, %52,7'si kadın öğrencidir. Yaş aralığı olarak %49,3'ü olan 14-15 yaş aralığında, %48,4'ü olan 16-17 yaş aralığında, %1,7'si olan 18-19 yaş aralığından oluşmaktadır. Lise türleri açısından ele aldığında %38,6'sı Meslek lisesinden, %39,2'si Fen lisesinden, %36,9'u Anadolu lisesinden, %31,7'si İmam Hatip lisesinden, %0,6'sı diğer lise türlerinden öğrenciler oluşturmaktadır. Kadın öğrencilerin "Kendi işimin patronu olmak" örneklem kütesindeki oranlarından %3,9 fazla olumlu yanıt vermesi daha önceki benzer sorunun cevapları ile tutarlıdır.

Ekonomik bağımsızlık cevabını veren %33,9'lık dilim oluşturmaktadır. Bu rakamın cinsiyet dağılımı katılımcıların %55,8'i erkek öğrenci, %44,2'si kadın öğrencidir. Yaş gruplarına göre incelendiğinde, katılımcıların %41,4'ü olan 14-15 yaş aralığında, %53,7'si olan 16-17 yaş aralığında ve %4,9'u olan 18-19 yaş aralığında yer

almaktadır. Lise türleri açısından ele alındığında katılımcıların %27,6'sı Meslek lisesinden, %27,3'ü Anadolu lisesinden, %22,9'u Fen lisesinden, %21,8'i İmam Hatip lisesinden ve %0,3'ü diğer lise türlerindendir. Ekonomik bağımsızlık motivasyonu cinsiyet olarak erkek öğrencilerde, okul türü olarak Anadolu lisesi öğrencilerinde daha fazladır.

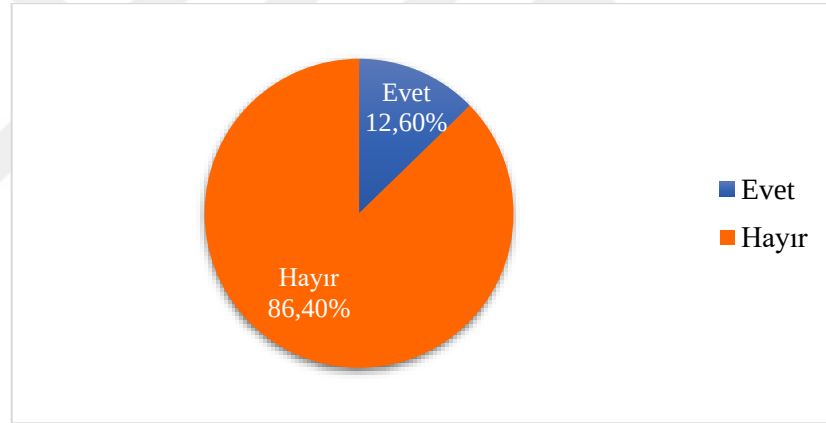
Topluma katkıda bulunmak seçeneği %30,4 oranında tercih edilmiştir. Bu rakamın cinsiyet dağılımında katılımcıların %51,2'si erkek öğrenci ve %48,8'i kadın öğrencidir. Yaş gruplarına göre incelendiğinde, katılımcıların %43,7'si olan 14-15 yaş aralığında, %50,9'u olan 16-17 yaş aralığında ve %5,5'i olan 18-19 yaş aralığında yer almaktadır. Lise türleri açısından ele alındığında katılımcıların %27,6'sı Meslek lisesinden, %16,4'ü Anadolu lisesinden, %20,1'i Fen lisesinden ve %35,8'i İmam Hatip lisesindendir. Lise türlerine göre örneklem kütleinde %25,8 olan İmam Hatip Liselilerin topluma katkıda bulunmak seçeneğindeki oranı %35,8 ve örneklem kütleinde %20 olan Anadolu lisesi öğrencilerinde bu oran % %16,4 olmuştur.

Kariyerimde hızlı ilerlemek %40,7 oranındadır. Bu rakamın cinsiyet dağılımı %39,3'ü erkek öğrenci ve %60,7'si kadın öğrencidir. Yaş gruplarına göre incelendiğinde, katılımcıların %49,7'si olan 14-15 yaş aralığında, %48,0'ı olan 16-17 yaş aralığında ve %2,3'ü olan 18-19 yaş aralığında yer almaktadır. Lise türleri açısından ele alındığında katılımcıların %35,2'si Meslek lisesinden, %23,7'si Anadolu lisesinden, %23,2'si Fen lisesinden ve %17,3'ü İmam Hatip lisesindendir. Kariyerinde hızlı ilerlemek motivasyonu cinsiyet olarak erkek öğrencilerde, okul türü olarak Meslek Lisesi öğrencilerinde daha fazladır. İmam Hatip Liseliler için önemi daha az bir konudur.

Kişisel ilgi ve tutku %12,6 olan dilimi oluşturmaktadır. Bu rakamın cinsiyet dağılımı %59,5'i erkek öğrenci ve %40,5'i kadın öğrencidir. Yaş gruplarına göre incelendiğinde, katılımcıların %54,5'i olan 14-15 yaş aralığında, %43,0'ı olan 16-17 yaş aralığında ve %2,5'i olan 18-19 yaş aralığında yer almaktadır. Lise türleri açısından ele alındığında katılımcıların %31,4'ü Meslek lisesinden, %25,6'sı Anadolu lisesinden, %25,6'sı Fen lisesinden ve %16,5'i İmam Hatip lisesindendir. Lise çeşitleri

açısından “kariyerimde hızlı ilerlemek” seçeneği ile benzer bir dağılım göstermektedir.

‘Girişimcilikle ilgili herhangi bir ders/seminer/eğitim aldınız mı?’ Sorusuna verilen cevapların %12,6’sını evet, %86,4 ünü hayır oluşturmaktadır. Bu oranlar lise öğrencileri arasında girişimcilik ile ilgili bilgi eksikliğinin sistematik bir sorun olduğunu ve eğitimde bu konunun yeterince yer almadığını göstermektedir. %86,4 oranında öğrencinin girişimcilikle ilgili herhangi bir ders, seminer veya eğitim almamış olması, girişimcilik farkındalığının oluşturulmasında önemli bir boşluk olduğunu ve gençlerin girişimcilik potansiyellerini keşfetmeye, geliştirmeye yönelik fırsatlarının kısıtlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 12. Girişimcilikle İlgili Herhangi Bir Ders/Seminer/Eğitim Aldınız Mı? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Lise türlerine göre bu soruyu ele alındığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır. Bu veri, lise türlerine göre öğrencilerin girişimcilik konusundaki ders, seminer ve bu alanda ne ölçüde eğitim aldıklarını ortaya koyuyor.

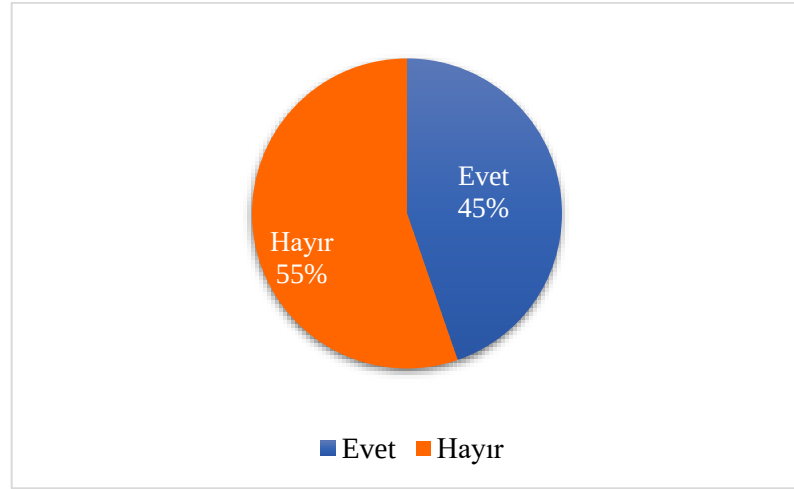
Tablo 2. Girişimcilikle İlgili Herhangi Bir Ders/Seminer/Eğitim Aldınız Mı? Sorusuna ‘Evet’ ya da ‘Hayır’ Cevabı Veren Lisede Öğrenim Gören Gençlerin Lise Türüne Göre Dağılımı

Lise Türü	Evet	Hayır
Anadolu Lisesi	%3,6	%96,4
Fen Lisesi	%12,4	%87,6
Meslek Lisesi	%12,1	%87,9
İmam Hatip Lisesi	%24,6	%75,4

Eğitim politikasını belirleyenler için yukarıda verilen tablo, hangi lise türlerinde girişimcilik eğitiminin daha fazla desteklenmesi gerektiği konusunda yol gösterici olabilir.

‘Girişimcilik dersi/semineri /eğitimi almak ister miydiniz?’ Sorusuna verilen cevapların 44,7 si evet, %55,3 ü hayır olmuştur.

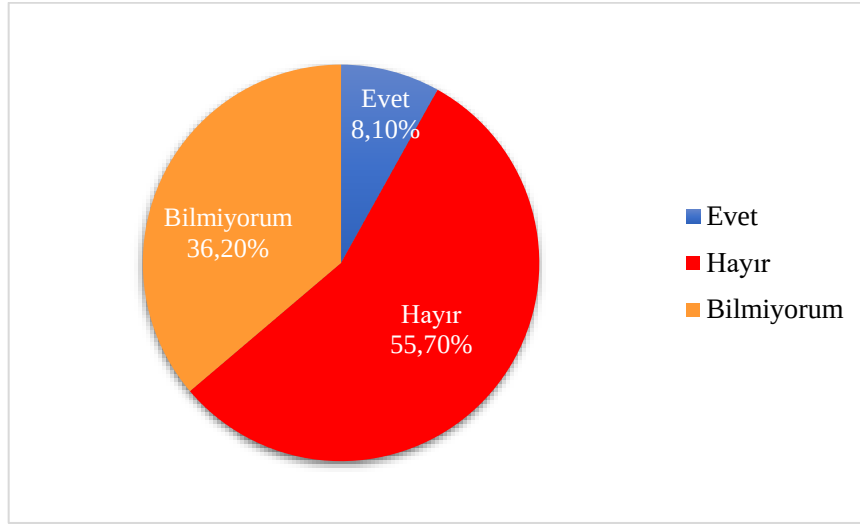
Bu veri, gençlerin girişimcilik konusunda ilgi duyan bir kısmının olsa da, önemli bir çoğunluğun bu tür eğitimlere katılmak konusunda isteksiz olduğunu göstermektedir. Girişimcilik eğitiminin gerekliliği konusunda yapılan bu değerlendirme, girişimciliğin önemine yönelik farkındalığın artmasına yönelik çalışmaların farklı modeller halinde sunulmasının gerektiğini ortaya koymaktadır. Girişimcilik derslerine ilgi gösteren %44,7’lik dilimin oranı, gençlerin potansiyel girişimcilik gelişimi için bir fırsat oluşturabilirken, %55,3’lük "hayır" cevabının ardında ise, eğitimdeki eksiklikler veya öğrencilerin bu konuda daha fazla bilgilendirilmeleri gerektiğini göstermektedir. Bir önceki soru olan ‘Girişimcilikle ilgili herhangi bir ders/seminer/eğitim aldınız mı?’ sorusuna %86,4 ünü hayır demiş olması, eğitim almak ister misiniz sorusuna evet diyen dilimin büyük bir kısmının hiç eğitim istediği halde eğitime ulaşamadığı verisini ortaya çıkarmaktadır.

Şekil 13. Lise Öğrencilerinin Girişimcilikle İlgili Ders/Seminer/Eğitim Talep Dağılımı

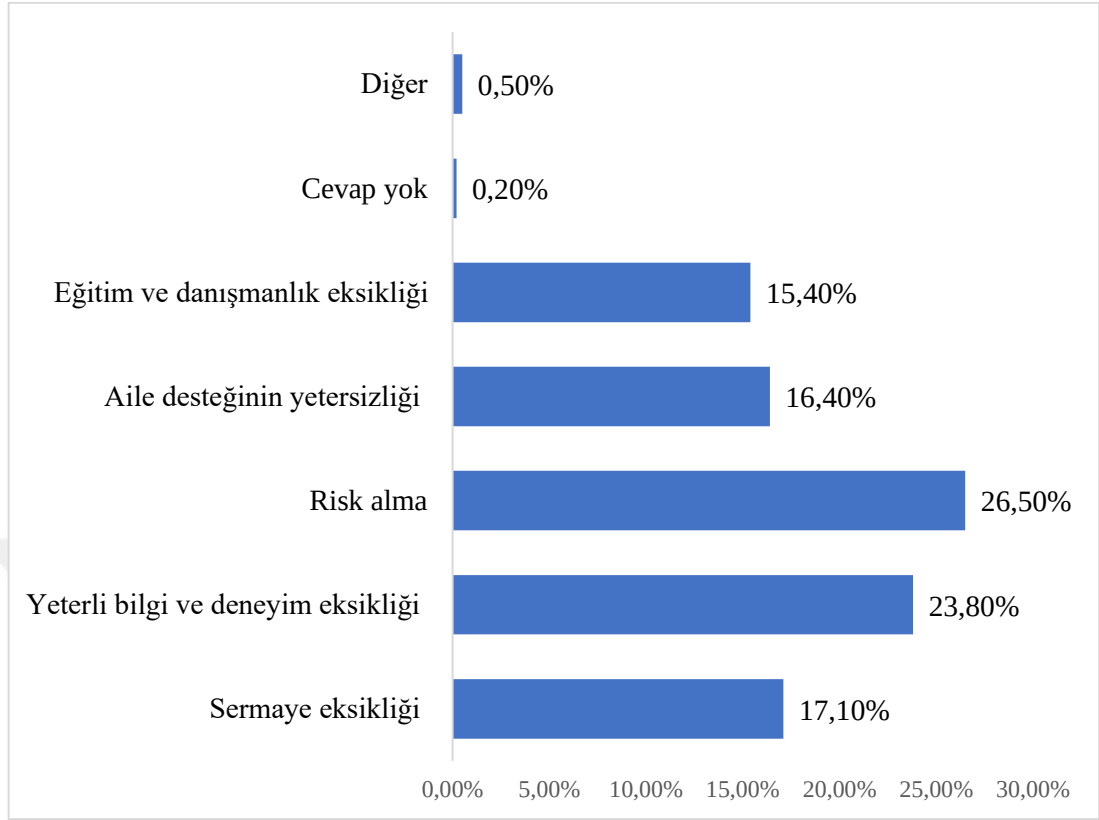
‘Okulunuzda girişimcilik ile ilgili eğitim veya etkinlikler düzenleniyor mu?’ sorusuna verilen cevapların %8,1 i evet, %55,6’sı hayır, %36,2 si bilmiyorum olmuştur.

Çıkan sonuç okulda girişimcilik eğitimi veya etkinliklerinin çok sınırlı olduğunu göstermektedir. Önceki verilerle karşılaştırıldığında, öğrencilerin %44,7’si girişimcilik eğitimi almak istediklerini belirtmişken, okulda bu tür bir eğitim veya etkinliğin %8,1 gibi düşük bir oranla düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu durum, girişimcilik konusunda ilgi duyan öğrencilere yönelik daha fazla eğitim ve etkinlik fırsatı sağlanması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca %36,2’lik "bilmiyorum" cevabı, girişimcilik eğitimlerinin öğrencilere yeterince duyurulmadığını veya okulda bu konulara dair belirgin bir farkındalık yaratılmadığını da gösterilmektedir.

Şekil 14. Liselerde Girişimcilik ile ilgili Eğitim veya Etkinliklerin Düzenlenme ve Bilinirlik Dağılımı

‘Girişimcilik yolunda karşılaştığınız veya karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz başlıca engeller nelerdir?’ (2 seçenek seçebilirsiniz) sorusunun cevapları; %17,1 (243 kişi) Sermaye eksikliği, %23,8 (338 kişi) Yeterli bilgi ve deneyim eksikliği, %16,4 (232 kişi) Aile desteğinin yetersizliği, %15,4 (219 kişi) Eğitim ve danışmanlık eksikliği, %26,5 (376 kişi) Risk alma, %0,2 (3 kişi) Cevap yok ve %0,5 (7 kişi) Diğer seçeneği şeklinde olmuştur.

Şekil 15. Liseli Gençlerin Girişimcilik Yolunda Karşılaşabileceklerini Düşündükleri Engellerin Dağılımı

Bu soruya verilen cevapları incelendiğinde risk alma korkusu %26’lık pay ile en büyük engel olarak görülmektedir. Bu, öğrencilerin belirsizlikten kaçındıklarını ve risk almanın getirdiği sorumluluklardan çekindiklerini ortaya çıkarmaktadır. Risk yönetimi konusunda destekleyici eğitimlerin eksikliği de bu korkuyu artırabilir.

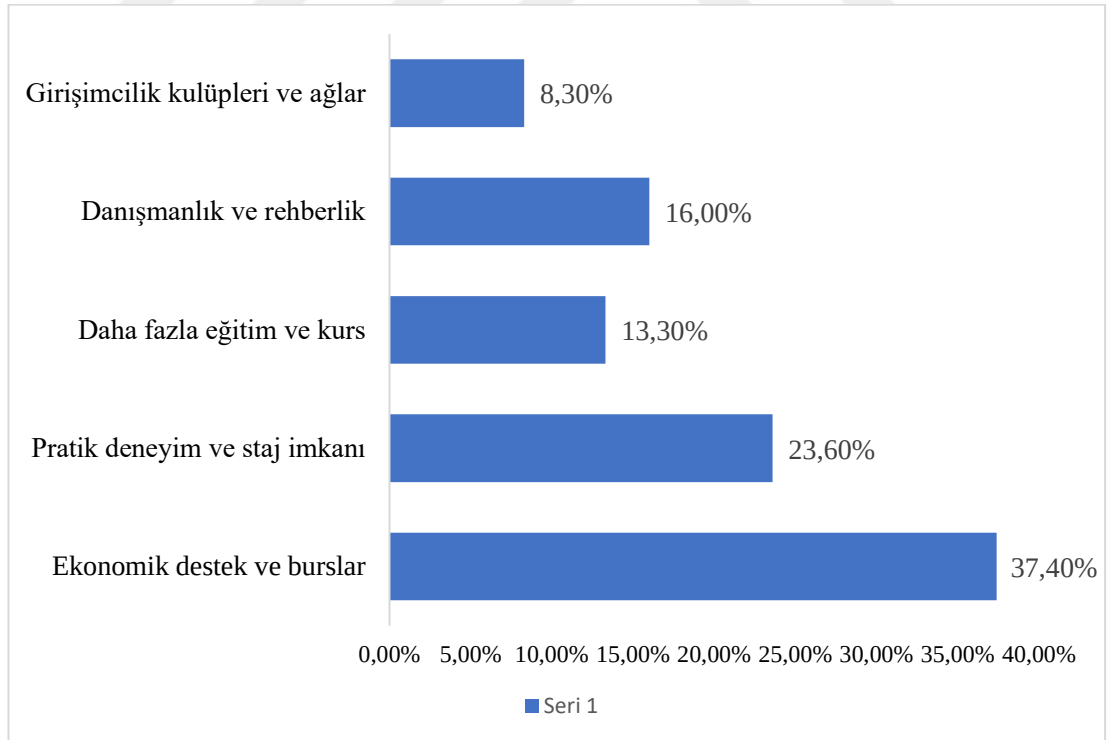
Yeterli bilgi ve deneyim eksikliği %23,8’luk payla öğrencilerin bilgi ve deneyim eksikliği, girişimciliğin en temel gerekliliklerinden biri olan donanımlı olma ihtiyacını karşılayamadıklarını düşündüklerini ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, özellikle uygulamalı girişimcilik eğitimlerinin önemini göstermektedir.

Sermaye eksikliği %17,10’luk pay ile öğrencilerin girişimcilik faaliyetlerini hayata geçirmede sermaye erişimi konusunda destek mekanizmalarına ihtiyaç duyduklarını ortaya çıkarmaktadır.

Aile desteğinin yetersizliği %16,4'lük dilimle, gençlerin cesaretlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu oranın yüksek olması, ailelerin girişimcilik konusunda yeterince motive edici bir tutum sergilemediğine işaret etmektedir.

Eğitim ve danışmanlık eksikliği %15,4'lük dilimle girişimcilik yolunda rehberlik edici eğitimlerin ve danışmanlık hizmetlerinin eksikliği, öğrencilerin bu yolda yalnız kaldığını hissetmesine neden olabilir.

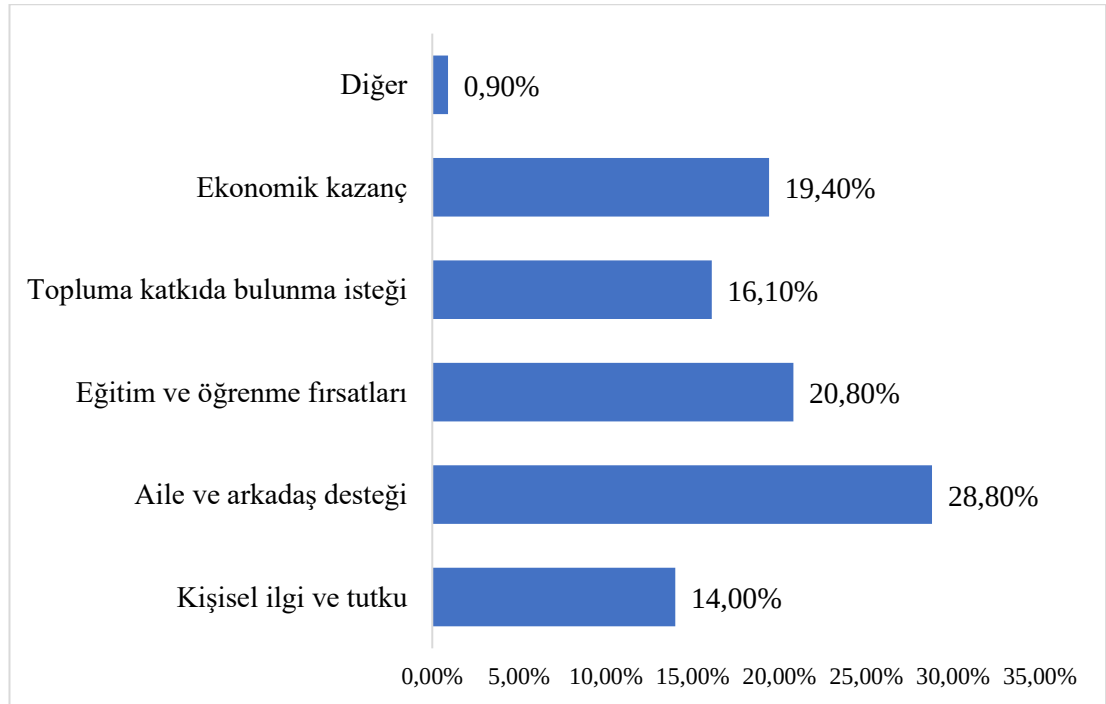
'Girişimcilik için hangi desteklere ihtiyacınız olduğunu düşünüyorsunuz?' (2 seçenek seçebilirsiniz) sorusuna cevaplar, %37,4 (516 kişi) Ekonomik destek ve burslar, %23,6 (325 kişi) Pratik deneyim ve staj imkanları, %13,3 (184 kişi) Daha fazla eğitim ve kurs, %16,0 (221 kişi) Danışmanlık ve rehberlik, %8,3 (114 kişi) Girişimcilik kulüpleri ve ağlar, %0,5 (7 kişi) Cevap Yok ve %0,9 (12 kişi) diğer küçük oranlı cevaplar şeklinde olmuştur.

Şekil 16. Liseli Gençlerin Girişimcilik Alanında İhtiyaç Duydukları Desteklerin Dağılımı

Veriler incelendiğinde lise öğrencilerinin girişimcilik yolunda ihtiyaç duydukları desteklerin çeşitliliği ve öncelikleri ortaya çıkmaktadır. Pratik deneyim ve staj imkânı %23,60'lık dilimle ihtiyaç sıralamasında ikinci sırada yer almıştır. Öğrencilerin teorik bilgilerin yanı sıra, uygulamalı deneyimlerle girişimcilik becerilerini geliştirmek istediğini göstermektedir. Bu sonuç, uygulama ağırlıklı eğitim programlarının ve staj olanaklarının girişimcilik eğitiminin etkinliğini artırabileceğini ortaya koymaktadır. Danışmanlık ve rehberlik ihtiyacının en çok tercih edilen 3. Seçenek olması, öğrencilerin girişimcilik süreçlerinde rehberliğe ve uzman desteğine olan gereksinimlerini ortaya koymaktadır. Bu durum, mentorluk programlarının ve rehberlik hizmetlerinin girişimcilik eğitimlerinin tamamlayıcı bir unsur olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

'Girişimci olma yolunda en büyük motivasyon kaynağınız nedir?' sorusuna cevaplar, %14,0 (177 kişi) Kişisel ilgi ve tutku, %28,8 (365 kişi) Aile ve arkadaş desteği, %20,8 (264 kişi) Eğitim ve öğrenme fırsatları, %16,1 (204 kişi) Topluma katkıda bulunma isteği, %19,4 (246 kişi) Ekonomik kazanç ve %0,9 (12 kişi) diğer şeklinde olmuştur.

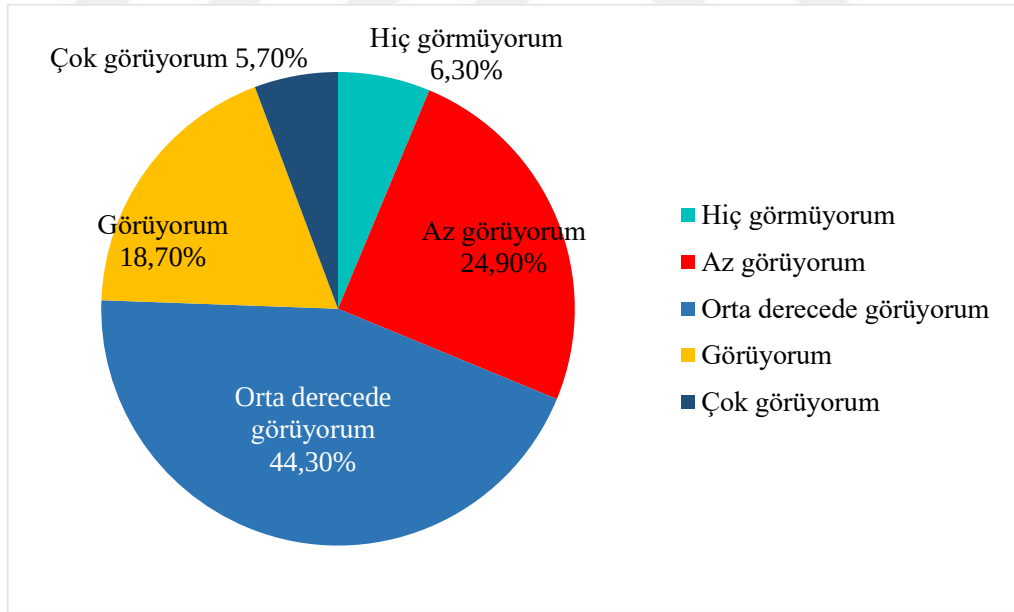

Şekil 17. Liseli Gençlerin Girişimci Olma Yolunda En Büyük Motivasyonları

Verileri incelendiğinde girişimcilik motivasyonlarının hem içsel hem de dışsal faktörlerden etkilendiğini görülmektedir. En yüksek oranın aile ve arkadaş desteği olması, girişimcilik destek programlarının sadece bireyi değil, aynı zamanda sosyal çevresini de kapsaması gerektiğini göstermektedir. Aile desteği, sadece maddi anlamda değil, aynı zamanda cesaretlendirme ve psikolojik destek açısından da kritik bir rol oynamaktadır.

İkinci sırada, eğitim ve öğrenme fırsatlarının motivasyon kaynağı olduğu görülmektedir. Bu veri, girişimcilik becerilerinin geliştirilmesinde bilgi ve öğrenim fırsatlarının öğrenciler için önemli bir teşvik unsuru olduğunu göstermektedir.

'Kendinizde girişimcilik potansiyeli/ yeteneği görüyor musunuz?' sorusuna cevaplar, Hiç görmüyorum %6,3, Az görüyorum %24,9, Orta derecede görüyorum %44,3, Görüyorum %18,7, Çok görüyorum %5,7 şeklinde olmuştur.

Şekil 18. Liseli Gençlerin Kendilerinde Girişimcilik Potansiyeli Görme Dağılımı

Orta derece görüyorum, görüyorum, çok görüyorum cevaplarını veren katılımcıların %52,1' i erkek öğrenci, %47,9'u kadın öğrencidir. %44,3'ü 14-15 yaş arasında, %52,3'ü 16-17 yaşında, %3,5'i 18-19 yaş aralığında yer almaktadır.

Katılımcıların büyük bir kısmı, girişimcilik potansiyelini orta derece veya daha yüksek seviyelerde gördüğünü ifade etmektedir: Orta derece (%44,3) ve üstü (%18,7 + %5,7) toplamda %68,7'lik bir oran oluşturuyor. Bu, girişimcilik potansiyeli algısının genel olarak olumlu bir seviyede olduğunu göstermektedir.

'Kendinizde girişimcilik potansiyeli/ yeteneği görüyor musunuz?'" sorusuna lise türü açısından cevapların dağılımını tablo üzerinden incelendiğinde;

Tablo 3. Liseli Gençlerin Lise Türü Üzerinden Kendilerinde Girişimcilik Potansiyeli /Yeteneği Görme Dağılımı

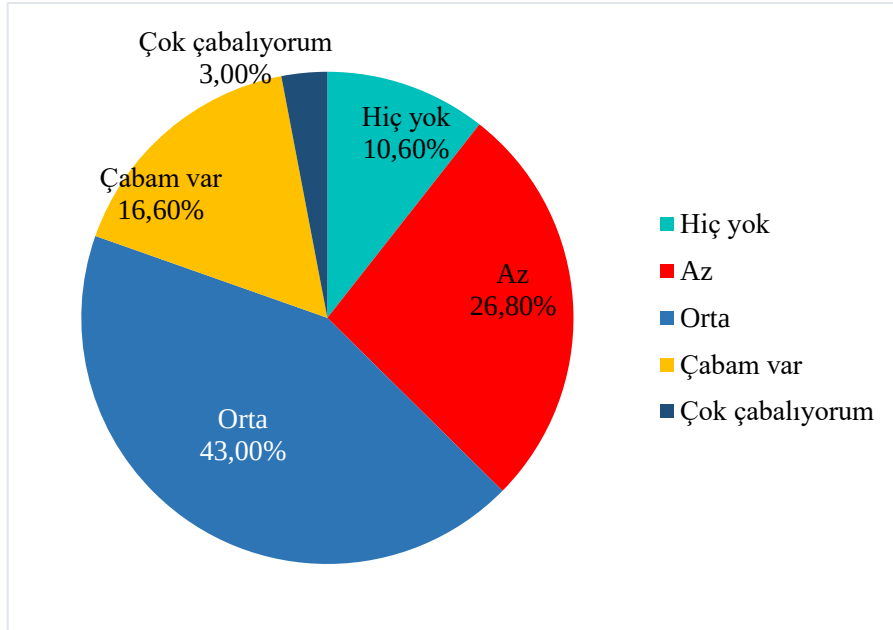
	Anadolu lisesi	Fen Lisesi	İmam Hatip Lisesi	Meslek Lisesi
Çok görüyorum %5,7	%3,6 (7 kişi)	%6,0 (12 kişi)	%4,8 (12 kişi)	%7,4 (23 kişi)
Görüyorum %18,7	%19,8 (39 kişi)	%16,9 (34 kişi)	%18,7 (47 kişi)	%19,3 (60 kişi)
Orta derecede görüyorum %44,3	%43,1 (85 kişi)	%42,8 (86 kişi)	%47,0 (118 kişi)	%44,1 (137 kişi)
Az görüyorum %24,9	%28,4 (56 kişi)	%28,4 (57 kişi)	%23,5 (59 kişi)	%21,5 (67 kişi)
Hiç görmüyorum %6,3	%5,1 (10 kişi)	%6,0 (12 kişi)	%6,0 (15 kişi)	%7,7 (24 kişi)

Tabloya bakıldığında özellikle “orta derece görüyorum” yanıtı, tüm lise türlerinde yüksek bir yüzdeyle temsil edilmektedir. Bu durum, gençlerin girişimcilğe dair özgüven geliştirmeye yatkın olduklarını ve girişimcilik kültürünün bu yaş grubunda teşvik edilebileceğini göstermektedir.

"Orta derece görüyorum" ve daha yüksek seviyede verilen yanıtlar en çok Meslek Lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencileri tarafından verilmiştir. Bu durum, bu lise türlerinin girişimcilik eğitime daha uygun bir taban oluşturduğunu gösterebilir.

"Hiç görmüyorum" yanıtları tüm lise türlerinde %5-%7 aralığında kalmaktadır. Bu düşük oran girişimcilik potansiyelini tamamen reddeden küçük bir grubun olduğunu ve genel olarak girişimcilik kültürünün benimsenebilir bir seviyede olduğunu göstermektedir.

‘Girişimcilik konusunda bilgi edinmek için bir çabanız var mı?’ sorusuna cevaplar, hiç yok %10,6, az %26,8, orta %43, çabam var %16,6, çok çabalıyorum %3 şeklinde olmuştur.

Şekil 19. Liseli Gençlerin Girişimcilik Çabalarının Dağılımı

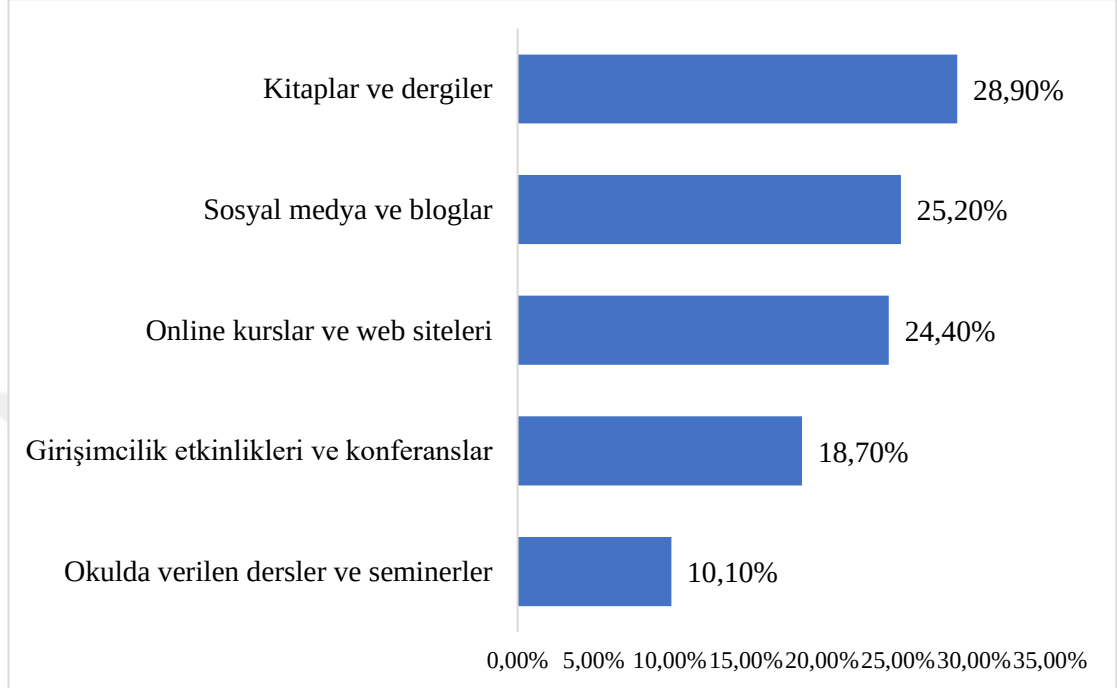
Orta, Çabam var, Çok çabalıyorum cevaplarını veren (%62,6) katılımcıların %50,6'lık dilimi erkek öğrenci, %49,4'lük dilimi kadın öğrencidir. Yaş aralıkları ele alındığında 14-15 arası %43,9'lık dilimde, 16-17 yaş arası %51,6'lık dilimde, 18-19 yaş arası %4,5'lik dilimde bulunmaktadır. Bu verilerde girişimcilik bilincinin, farkındalığının özellikle 16-17 yaş grubunda yoğunlaştığı görülmektedir. Sonraki yaş dönemlerinde lise eğitim ve sınav sürecine odaklanıldığı görülmektedir.

Tablo 4 . Liseli Gençlerin Girişimcilik Konusunda Çabalarının Lise Türüne Göre Dağılımı

	Anadolu lisesi	Fen Lisesi	İmam Hatip Lisesi	Meslek Lisesi
Hiç yok	%11,2 (22 kişi)	%11,9 (24 kişi)	%5,2 (13 kişi)	%13,5 (42 kişi)
Az	%27,4 (54 kişi)	%26,9 (54 kişi)	%28,0 (70 kişi)	%25,4 (79 kişi)
Çabam var	%14,7 (29 kişi)	%13,4 (27 kişi)	%18,8 (47 kişi)	%18,0 (56 kişi)
Orta	%44,7 (88 kişi)	%46,3 (93 kişi)	%43,6 (109 kişi)	%39,5 (123 kişi)
Çok çabalıyorum	%2,0 (4 kişi)	%1,5 (3 kişi)	%4,4 (11 kişi)	%3,5 (11 kişi)

‘Eğer bir çabanız varsa hangi kaynakları kullanıyorsunuz?’ (2 seçenek seçebilirsiniz) Sorusuna cevaplar, online kurslar ve web siteleri %24,4, kitaplar ve dergiler %28,9, girişimcilik etkinlikleri ve konferanslar %18,7, sosyal medya ve

bloglar %25,2, okulda verilen dersler ve seminerler %10,1 ve diğer şeklinde olmuştur.

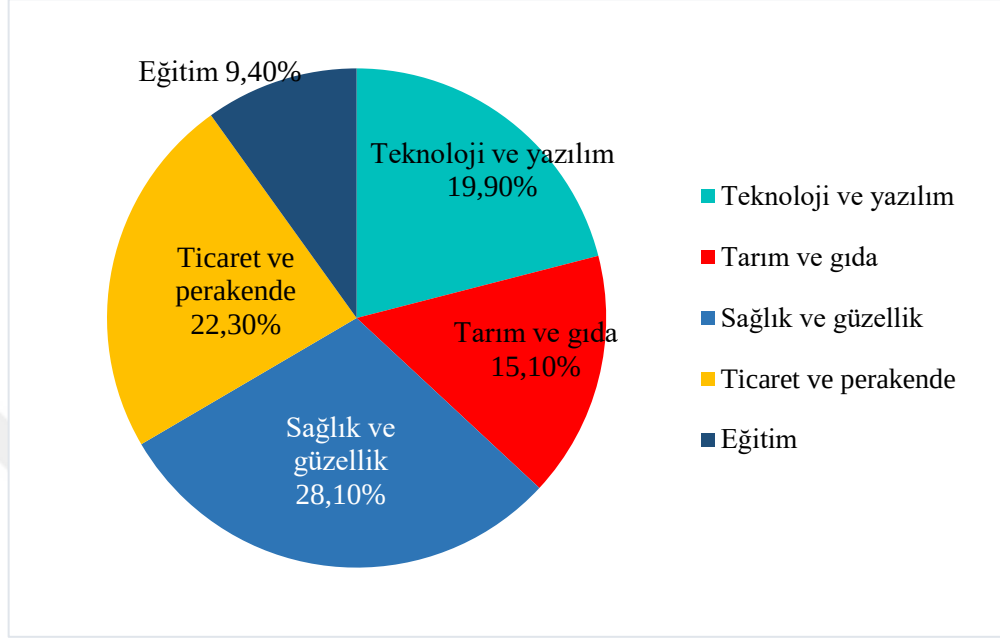
Şekil 20. Liseli Gençlerin Girişimcilik için Kullandığı Kaynakların Dağılımı

En çok tercih edilen kaynakların kitaplar ve dergiler (%28,9) ile sosyal medya ve bloglarının (%25,2) olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum, öğrencilerin hem geleneksel hem de dijital bilgi kaynaklarını kullandığını göstermektedir. Online kurslar ve web siteleri %24,4 dilimiyle özellikle dijitalleşmenin etkisiyle bu tür kaynakların popülerliği noktasında dikkat çekmektedir.

Daha az tercih edilen kaynaklar arasında okulda verilen dersler ve seminerlerin (%10,1) olması, daha önceki sorularda verilen cevaplar dikkate alındığında okullarda girişimcilik konusunda eğitim, seminer, etkinliklere öğrencilerin erişim kısıtlılığı ortaya koymaktadır. Kısaca bu, okulların girişimcilik konusunda sunduğu eğitimin yetersiz kaldığına veya öğrenciler tarafından etkili bulunmadığını ortaya koymaktadır.

‘Girişimcilik yapmayı düşündüğünüz sektör nedir?’ (2 seçenek seçebilirsiniz)
Sorusuna cevaplar; teknoloji ve yazılım %19,9, tarım ve gıda %15,1, sağlık ve

güzellik %28,1, ticaret ve perakende %22,3, eğitim %9,4 ve diğer şeklinde olmuştur.

Şekil 21. Liseli Gençlerin Girişimcilik Yapmayı Düşündüğü Sektörlerin Dağılımı

Bu soruya verilen cevapların cinsiyet dağılımına baktığında;

Teknoloji ve yazılım %19,9 dilimini tercih eden öğrencilerin %38,5 kadın, %61,4 erkek öğrencidir. Bu dilimi tercih eden %19,2 Anadolu lisesi, %27,4 fen lisesi, %22,9 imam hatip lisesi, %34,3 meslek lisesi öğrencileridir.

Bu oranlar, teknoloji ve yazılım sektöründe erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha fazla ilgi gösterdiğini göstermektedir. Meslek lisesi öğrencileri %34,3 ile teknoloji ve yazılım alanında kayda değer bir yoğunluk sergilemektedir. Bu, meslek liselerinin teknik ve pratik eğitim odaklı yapısıyla örtüşmektedir.

Tarım ve gıda %15,1'i tercih eden öğrencilerin %41,4'ü kadın, %58,6'sı erkek öğrencidir. Bu dilimi tercih eden %20,7 anadolu lisesi, %25,5 fen lisesi, %29,7 imam hatip lisesi, %24,1'i meslek lisesi öğrencileridir.

Sağlık ve güzellik %28,1'i tercih eden öğrencilerin %75,4 kadın, %24,6 erkek öğrencidir. Bu dilimi tercih eden %19,9 anadolu lisesi, %17,6'i fen lisesi, %32,7'si imam hatip lisesi, %29,8 meslek lisesi öğrencileridir.

Sağlık ve güzellik sektörü, öğrenciler arasında en yüksek tercih oranına (%28,1) sahip alanlardan biridir ve bu alanda kadın öğrencilerin ağırlıklı (%75,4) olduğu açıkça görülmektedir. Erkek  ğrencilerin oranı (%24,6) oldukça düşüktür.

Ticaret ve perakende %22,3'i tercih eden öğrencilerin %29,3'  kadın, %70,7'i erkek öğrencidir. Bu dilimi tercih eden %18,1'i anadolu lisesi, %22,3'  fen lisesi, %22,8'i imam hatip lisesi, %36,7'si meslek lisesi öğrencileridir.

Ticaret ve perakende sektörünü tercih eden öğrencilerin çoğunluğu erkek (%70,7) iken, kadınların oranı %29,3 ile daha düşük olması dikkat çekicidir.

Eğitim %9,4'i tercih eden öğrencilerin %62,6'sı kadın, %37,4'  erkek öğrencidir. Bu dilimi tercih eden %30,4'i anadolu lisesi, %18,7'si fen lisesi, %26,4'  imam hatip lisesi, %24,2'si meslek lisesi öğrencileridir.

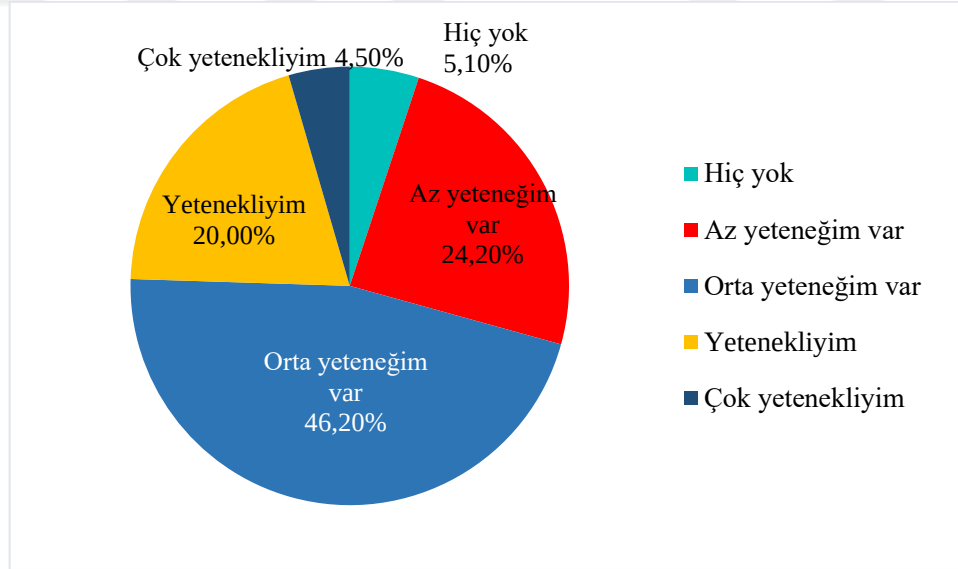
Eğitim sektörü, liseli gençler tarafından daha düşük bir tercih oranına sahip olmakla birlikte, bu alanda kadın öğrencilerin (%62,6) erkek öğrencilere (%37,4) oranla belirgin bir çoğunluğa sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, eğitim sektörünün geleneksel olarak kadınlara yönelik bir meslek olarak algılanmasını yansıtabilir.

Veriler,  ğrencilerin meslek seçimlerinde cinsiyet, okul türü ve sektör özelliklerinin önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Kadın  ğrenciler eğitim ve sağlık sektörlerinde  ne çıkarken, erkek öğrenciler teknoloji, tarım ve ticaret alanlarında daha baskındır.

Tablo 5. Liseli Gençlerin Girişimcilik Yapmayı Düşündüğü Sektörlere Göre Cinsiyet Dağılımı

	Kadın Öğrenci	Erkek Öğrenci
Teknoloji ve yazılım	%38,5	%61,4
Tarım ve gıda	%41,4	%58,6
Sağlık ve güzellik	%75,4	%24,6
Ticaret ve perakende	%29,3	%70,7
Eğitim	%62,6	%37,4

‘Yeni iş fikirleri ortaya koymak konusunda ne kadar yeteneğiniz olduğunu düşünüyorsunuz?’ Sorusuna cevaplar, hiç yok %5,1, az yeteneğim var %24,2, orta yeteneğim var %46,2, yetenekliyim %20, çok yetenekliyim %4,5 şeklinde olmuştur.

Şekil 22. Liseli Gençlerin Yeni İş Fikri Ortaya Koymada Kendilerine Olan Güvenlerinin Dağılımı

Sorunun yanıtlarına bireylerin kendilerini yenilikçi iş fikirleri geliştirme konusundaki yetkinlik algılarını yansıtmaktadır. Sonuçlar, katılımcıların bu konuda büyük ölçüde, orta düzeyde bir yetkinlik algısına sahip olduklarını göstermektedir.

"Hiç yok" (%5,1) ve "Az yeteneğim var" (%24,2) bu iki kategoriye birleştirildiğinde, toplamda %29,3'lük bir grup, kendisini yeni iş fikirleri geliştirme konusunda yetersiz veya düşük yetkinlikte görmektedir. Bu oran, bireylerin yaklaşık üçte birinin yenilikçilik algısının düşük olduğunu, dolayısıyla bu konuda desteklenmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Yetersizlik algısı, özgüven eksikliği, yetersiz eğitim, deneyim eksikliği veya yaratıcı düşünme tekniklerine erişim eksikliğinden kaynaklanabilir.

Verilerin büyük kısmı (%46,2) orta düzeyde bir yetkinlik algısında yoğunlaşmıştır. Bu, katılımcıların önemli bir bölümünün kendilerini ne tamamen yetkin ne de yetersiz gördüğünü, ancak bu konuda gelişime açık olduklarını işaret etmektedir. Orta düzeyde algılanan yetkinlik, potansiyelin var olduğunu ancak geliştirilmesi gereken becerilerin ve motivasyonun eksik olabileceğini düşündürmektedir.

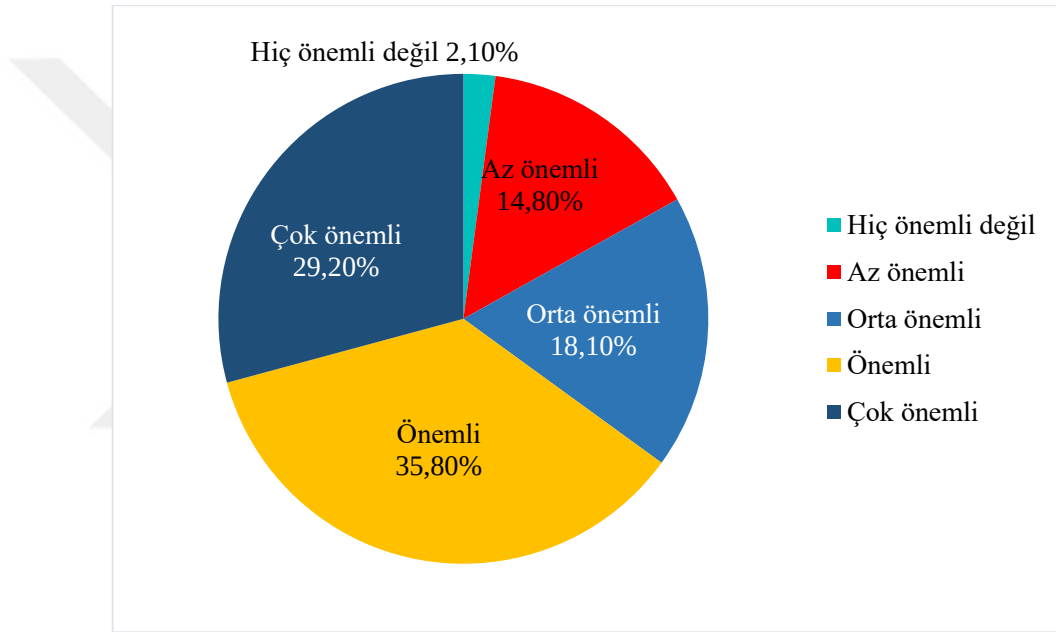
"Yetenekliyim" (%20) ve "Çok yetenekliyim" (%4,5) bu iki grup toplamda %24,5 oranında bir kesimi oluşturmaktadır ve bu katılımcılar kendilerini yenilikçi iş fikirleri geliştirme konusunda yetkin veya oldukça yetkin görmektedir. Bu oran, bireylerin yaklaşık dörtte birinin yenilikçilik becerileri konusunda olumlu bir öz-yeterlik algısına sahip olduğunu ve girişimcilik veya inovasyon odaklı süreçlerde öncü bir rol olabilecek potansiyeli göstermektedir.

Sorunun cinsiyet dağılımını ele alındığında yeni iş fikri ortaya koyma konusunda kendini orta yetenekliyim, yetenekliyim, çok yetenekliyim diye tanımlayan dilimin %45,7'si kadın öğrenci, %54,2'si erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Lise türü açısından aynı veriyi ele aldığında dilimi %32,6'sı Meslek lisesi, %20,53'ü Anadolu lisesi, %21,78'i fen lisesi, %25,03'ü imam hatip lisesi oluşturmaktadır.

Meslek liselerindeki yüksek oranlar, uygulamalı eğitimin girişimcilik potansiyeli üzerindeki olumlu etkisini göstermektedir. Buna karşın anadolu ve fen liselerinde bu oranların görece düşük olması, bu tür okullarda girişimcilik odaklı eğitim

politikalarının geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Girişimcilik eğitiminin okul türü ve cinsiyet temelli farklılıkları dikkate alacak şekilde yapılandırılması, daha kapsayıcı ve etkili sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır.

‘Ekonomik destek girişimci olmak için sizce ne kadar önemlidir’ Sorusuna cevaplar; hiç önemli değil %2,1, az önemli %14,8, orta önemli %18,1, önemli %35,8, çok önemli %29,2 şeklinde olmuştur.

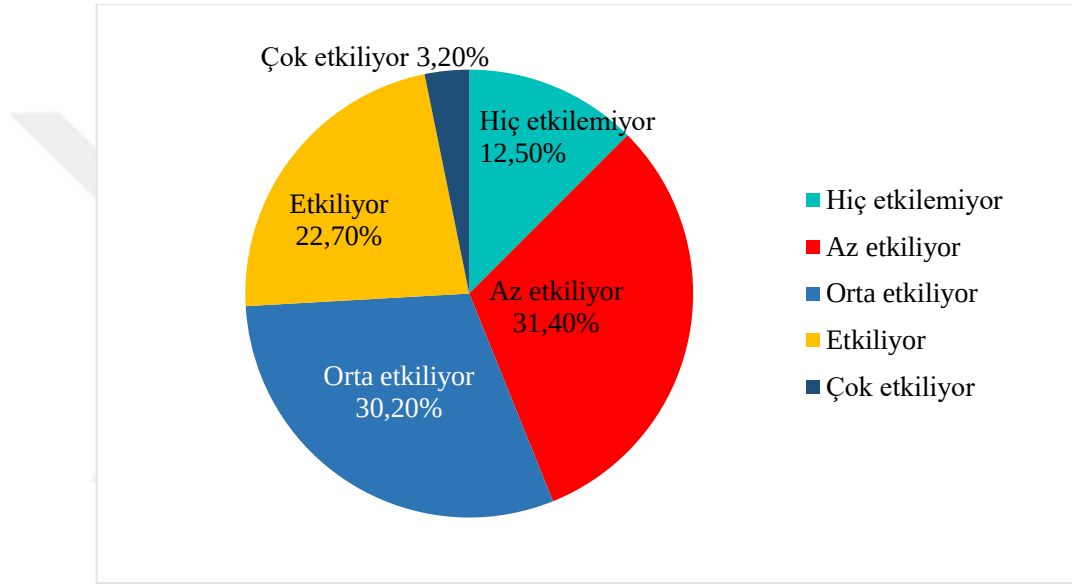
Şekil 23. Ekonomik destek girişimci olmak için sizce ne kadar önemlidir? Sorusunun dağılımı

Soruya çok önemli ve önemli cevabını verenlerin %48’ini erkek öğrenci, %52’sini kadın öğrenci oluşturmaktadır.

Veriler, liseli gençler için ekonomik desteğin girişimcilik faaliyetlerinde merkezi bir önem taşıdığını göstermektedir. Katılımcıların %65’i (Çok Önemli (%29,2) ve Önemli (%35,8)) bu desteği kritik bir faktör olarak değerlendirirken, %18,1’i orta derecede önemli bulmakta, yalnızca %16,9’luk bir kesim ekonomik desteği daha az

önemli görmektedir. Bu dağılım, ekonomik desteğin girişimciliğin başlangıç ve gelişim süreçlerinde genellikle ön koşul olarak algılandığını göstermektedir.

‘Girişimci olup olmama konusunda çevreniz (aile, akraba, arkadaş, okul ve benzeri) sizi etkiliyor mu?’ Sorusuna cevaplar; hiç etkilemiyor %12,5, az etkiliyor %31,4, orta etkiliyor %30,2, etkiliyor, %22,7, çok etkiliyor %3,2 şeklinde olmuştur.

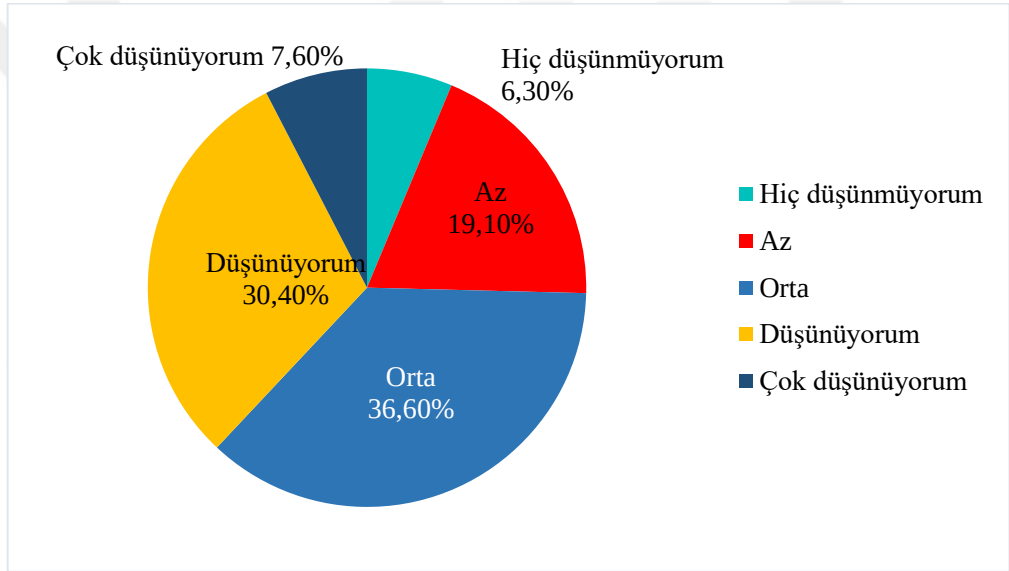

Şekil 24. Liseli Gençlerin Girişimci Olma Konusunda Çevre Etkisinin Dağılımı

Cevaplar bireylerin girişimcilik eğilimlerinde çevresel faktörlerin etkisinin farklı düzeylerde algılandığını göstermektedir. Sonuçlar, katılımcıların %12,5'inin çevresel faktörlerin girişimci olma kararları üzerinde hiçbir etkisi olmadığını düşündüğünü, %31,4'ünün ise bu etkinin düşük düzeyde olduğunu belirttiğini ortaya koymaktadır. Öte yandan, katılımcıların %30,2'si çevresel faktörlerin orta düzeyde etkili olduğunu ifade ederken, %22,7'si bu etkinin yüksek düzeyde olduğunu, %3,2'si ise çevresel faktörlerin çok yüksek bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Bu dağılım, çevresel faktörlerin genel olarak bireylerin girişimcilik kararlarında belirleyici bir rol oynadığını, ancak bu etkinin bireyler arasında farklı algılandığını göstermektedir.

Cinsiyet dağılımı noktasında sonuçları incelendiğinde orta etkili, etkili, çok etkili diyenlerin %55,8'i erkek öğrenci, %44,2'si kadın öğrencidir. Bu durum, çevresel faktörlerin etkisinin cinsiyet bazında farklılık gösterebileceğini ve erkeklerin bu faktörlerden daha fazla etkilendiğini işaret etmektedir.

‘Girişimci olmanız için bir eğitim almanız gerektiğini düşünüyor musunuz?’ Sorusuna cevaplar; hiç düşünmüyorum %6,3, az %19,1, orta %36,6, düşünüyorum %30,4, çok düşünüyorum %7,6 şeklinde olmuştur.

Şekil 25. Liseli Gençlerin Girişimci Olma Konusunda Eğitim Almaya Yönelik Düşüncelerinin Dağılımı

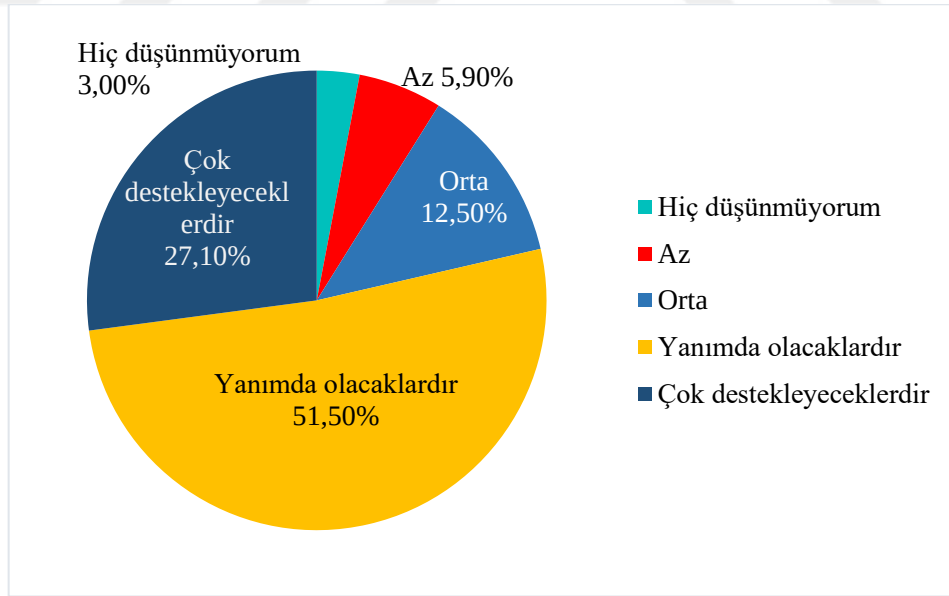
Liseli gençlerin girişimci olma yolunda eğitim almanın gerekliliği konusundaki algılarının çeşitli seviyelerde dağıldığını bu soruya verilen cevaplar göstermektedir. Sonuçlar, katılımcıların %6,3'ünün girişimci olabilmek için herhangi bir eğitim almayı gereksiz gördüğünü, %19,1'inin ise bu ihtiyacı düşük seviyede değerlendirdiğini ortaya koymaktadır.

Liseli gençlerin %36,6'sı eğitim almanın girişimci olma sürecinde orta düzeyde bir gereklilik olduğunu ifade ederken, %30,4'ü bu gerekliliği önemli bulduğunu ve

%7,6'sı ise eğitim almanın girişimcilik için çok gerekli olduğunu belirtmiştir. Bu dağılım, bireylerin girişimcilik yolunda eğitim ihtiyacına yönelik algılarında heterojen bir yapının var olduğunu göstermektedir.

"Orta" ve "düşünüyorum" kategorilerinde yoğunlaşan yanıtlar (%67), girişimcilik eğitiminin geniş bir kesim tarafından değerli bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, girişimcilik eğitimlerinin tasarım ve uygulanmasında bireylerin ihtiyaç ve beklentilerini anlamanın önemini vurgulamaktadır. Cinsiyet dağılımını ele aldığında %51,25 (368) kadın öğrenci, %48,75 (350) erkek öğrenci girişimci olmak için eğitim almanın önemini; orta, düşünüyorum, çok düşünüyorum diyerek vurgulamıştır.

'İş kurmak istersem ailem maddi ve manevi olarak yanımda olacağını düşünüyorum.' a yönelik tercihler; hiç düşünmüyorum %3, az %5,9, orta %12,5, yanımda olacaklardır %51,5, çok destekleyeceklerdir %27,1 şeklinde olmuştur.

Şekil 26. İş Kurmak İstersem Ailem Maddi ve Manevi Olarak Yanımda Olacağını Düşünüyorum" Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımını

Girişimcilik konusundaki genel düşünceleriniz ve önerileriniz nelerdir? Açık uçlu olarak sorulan bu soruya gelen en dikkat çekici cevaplar şu şekildedir.

- Girişimcilik bana şans işi gibi geliyor. Yüzde 50 yüzde 50 ya kazanırsın ya da kaybedersin. Başlamak için cesaret lazım ve sabırlı olmak lazım ama bunlar olsa bile kazanacağın net değil.
- Devlet maddi durumu yeterli olmayan girişimcilere daha çok destek çıkmalıdır. Önemli projeler daha çok desteklenmelidir.
- Para kazanarak insanlığa yeni bir boyut kazandırmak
- Kendi işinin patronu olmak kendi paranı kendin kazanmak
- Girişimcilik daha da desteklenmeli insanların isteği artmalı ve ekonomik anlamda destekler de artmalı
- Ekonomik refah ve zaman yönetimi için mükemmel bir iş.
- Eğer kişinin kendi yaratıcılık ve disiplini varsa başarılı olabileceğini düşünüyorum.
- Bence girişimci olmak için büyük bir özgüven ve kararlılık gerekir. Bu konuları düşünürken hep bilimsel bölümü aklıma geldi. Girişimci olmak ile ilgili az bilgimdendir. Belirli bir yaşa be bölüme bu konularla ilgili girişimcilik yenilik gibi gençlere bilgilendirme ve destek yapılmalı önemlidir.
- Zor bir iş olduğunu düşünüyorum
- Kendi markamı yaratmak istiyorum umarım gerçekleşir
- Girişimci insanlar için daha fazla ücretsiz aktivite ve imkân sunulmalı
- Girişimcilik özgüven gerektirir. Zor ve riskli.
- Riskli
- Girişimcilik kişiye fayda sağladığı gibi topluma da fayda sağlayabilir. Bu sebeple gereklidir ancak gençlere daha fazla imkan ve bu konuda eğitim verilmelidir.
- Girişimcilik, potansiyeli olan herkesin tutkulu ve istekli oldukları alanlarda bilgilendirilmesi gereken bir alandır.
- Bende ailem gibi kendi ayaklarım üstünde durup kendi alanımda ilerlemek gibi bir hedef belirledim

- Piyasaya güvenme
- Ne ile ilgili olduğuna göre değişeceğini düşünüyorum. Fakat belli bir desteğiniz çevreniz varsa yapılabilir.
- Çevre, sermaye ve aile desteği (psikolojik) çok önemli
- Bence becerikli kişiler için çok mühim bir konu ve oldukça da önemli şu çağda. Umarım daha fazla girişimciler olur.
- Hayatı risklerle yaşamak sıkıntılı olabilir
- Daha çok önem verilmesi gereken bir konu olduğunu düşünüyorum.
- İlerde kendi işimi kurmak çok istiyorum
- Çabalamak ve risk almak
- Para kazanmak
- Risk almak ve kendi işinin patronu olmak
- Girişimci olmak iyidir, kendini geliştirme ve daha iyi tanıma olanağı sunar.
- Yeni şirketler yerli firmalar ve birçok alanda ülkenin gelişip büyümesi ve uluslararası piyasada söz hakkı için çok önemli bir husustur.
- Bence girişimcilik yenilikçi fikirlerin hayata geçirilmesidir. Oluşan fırsatları değerlendirebilmektir.
- Girişimcilik ruhuna sahip açık fikirli bireylerin altı dolu bir özgüvenle hareket etmeleri gerektiği kanaatindeyim. İnsanlığa büyük katkı sağlayan girişimler var.
- Girişimciliği merak ediyorum
- Risk almak istemem. Memurluk daha iyidir.
- Çok fazla bir fikrim yok ancak ticaretle ilgileniyorum
- Eğer değerli ve sağlam bir girişim kursu o kişiye ekonomik olarak destek olacak birilerini bulmak bu kadar zor olmamalı. Yani o girişimcinin bir koçu yol göstereni olması lazım.
- Girişimcilik, özellikle lise zamanlarından itibaren öğrencilere detaylıca anlatılarak öğrencilerin/gençlerin bu konuda bilinçlendirilmesi ve konu hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir.
- Risk al, çok çalış.

- Genel topluma bir değişim yaratma ve başkalarına ilham vererek birçok insanın girişimcilikle ilgili bilgi edinmesine yarayabilir
- Girişimcilik insana ekonomik rahat ve güç kazandırıyor bu da benim gelecekteki araştırma isteğim sebebi ile bu güce ihtiyacım var
- Yeterli çevre ve maddi durum olursa girişimciliğe adım atılabilir.
- Ülkemiz genelinde girişimcilik faaliyetlerinin yeterince ilgi ve destek görmediğini düşünüyorum.
- Girişimcilik yenilik adına güzel bir sektör ama ben yapabilir miyim emin değilim
- Bence girişimcilik yetenek işi herkes yapamaz
- Sermayen olduktan sonra girişimcilik sektörüne girip kendi işini kurabilir insan

Bu soruya verilen cevapları incelendiğinde gençlerin girişimcilik konusundaki görüşleri, bu alana ilişkin motivasyonları, beklentileri ve çekinceleri ortaya çıkmaktadır. Girişimciliğin cesaret, sabır ve özgüven gerektiren bir süreç olduğu sıklıkla cevaplarda görölmektedir. Katılımcılar, bu süreçte ekonomik destek, rehberlik ve eğitim olanaklarının sağlanması girişimcilerin başarısı açısından kritik bir öneme sahip olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, girişimciliğin yalnızca bireysel ekonomik kazanç sağlamakla sınırlı kalmayıp, toplumsal fayda yaratabilecek bir potansiyele sahip olduğu da düşünölmektedir.

Gençlerin girişimcilik konusunda daha fazla bilgilendirilmesi gerektiği ve bu bilgilendirme çalışmalarının erken yaşlardan itibaren planlanması önem arz ettiği belirtilmiştir. Sermaye, sosyal çevre desteği ve aile desteği gibi unsurların girişimcilik sürecinde önemli rol oynadığı yanı sıra, girişimcilik, yenilikçi fikirlerin hayata geçirilmesi ve bireyin potansiyelini gerçekleştirmesi için bir araç olduğu da ortaya çıkmaktadır.

Diğer yandan, girişimcilikle ilişkilendirilen risk unsuru, bireylerin bu alana yönelmesini engelleyen temel faktörlerden biri olarak birçok cevapta öne çıkmaktadır. Girişimciliğin ekonomik kalkınmaya ve uluslararası rekabete katkı sağladığı bazı öğrenciler tarafından bilinmekte olup, bu alana yönelik destek

mekanizmalarının artırılması gerektiği vurgusu da dikkat çeken cevaplar arasındadır. Katılımcıların bir kısmı girişimciliği herkesin yapamayacağı bir yetenek alanı olarak değerlendirirken, bazıları ise girişimcilik sürecini şansa bağlı olarak görmektedir. Bu bağlamda, girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi ve bireylerin bu alana yönelimini teşvik edecek kapsamlı stratejilerin geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

5. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Girişimcilik kültürünün yaygınlaşması, ekosistemin kararlı büyümesi erken yaşta başlayan eğitimlerle mümkün olabilir. Girişimcilik eğitimi ve uygulamaları bireylerin ekonomik bağımsızlık motivasyonlarını daha etkin bir şekilde desteklemek için bir araç olarak kullanılmalıdır. Erken yaşta girişimcilik eğitimi ve uygulamaları, bireylerin gelecekte oluşturacakları iş yaşamlarına yönelik özgüven kazanmalarını, problem çözme becerilerini gibi alanlarda gelişmelerini artırır. Çocuklar ve gençler bu süreçte yaratıcı düşünmeyi, araştırmayı öğrenir ve yenilikçi fikirler üretme, uygulama konusunda yetkinlik kazanabilir. Böylelikle genç bireyler kariyerlerini planlarken daha bilinçli tercihler yapmalarına da olanak sağlanabilir.

Ailelerin girişimcilik deneyimi bireylerin girişimcilik algısı ve hedefleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Girişimci ailelerde yetişen bireyler, kendi işini kurma yönünde daha güçlü bir eğilim gösterirken, ailelerinde girişimcilik deneyimi bulunmayanlar, daha çok geleneksel iş kollarını tercih etmektedir. Bu durum, girişimcilik potansiyelinin çevresel faktörler ve rol modellerle şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Girişimcilik kültürünün yaygınlaşmasında rol model eksikliğinin önemli bir engel olduğu yüksek oranda ortaya çıkmıştır. İlham kaynağı olan figürlerin, özellikle Selçuk Bayraktar ve Elon Musk gibi global örneklerle birlikte aile bireyleri olması, kişisel bağların gençlerin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini göstermektedir. Rol model sahibi olan gençlerin ailesinde girişimcilik deneyimi olanların oranı yüksek iken; rol model sahibi olmayanlarda ailesinde girişimcilik deneyimi oranı düşüktür. Bu durum hem bireysel hem de çevresel faktörlerin gençlerin girişimcilik algısında belirleyici bir rol oynadığını da ortaya koymaktadır. Ayrıca ebeveynlerin meslek gruplarının, lise öğrencilerinin iş yaşamı hedeflerinde etkili olduğunu göstermektedir. Ancak bu etki, tercih edilen sektör ve cinsiyete göre farklılıklar göstermektedir. Özellikle kamu sektörü ve aile işlerinde ebeveynlerin mesleklerinin daha belirgin bir etkisi olduğu görülmektedir.

Lise çeşitlerine göre girişimcilikle ilgilenme nedeni olarak; kariyerinde hızlı ilerlemek motivasyonu cinsiyet olarak erkek öğrencilerde, okul türü olarak meslek lisesi öğrencilerinde daha fazladır. İmam hatip liseliler için önemi daha az bir konudur. Topluma katkıda bulunmak seçeneği İmam Hatip Liselilerin örneklem kütesindeki paylarının %10 üstünde Anadolu lisesi öğrencilerinde %4,1 altında olmuştur.

Öğrencileri %86,4'ünün girişimcilikle ilgili herhangi bir ders/seminer/eğitim almadığını belirtmiş olması girişimcilik ile ilgili bilgi eksikliğinin sistematik bir sorun olduğunu ve eğitimde bu konunun yeterince yer almadığını göstermektedir. Bu, lise düzeyinde girişimcilik eğitiminin yaygın olmadığını veya yeterince erişilebilir olmadığını göstermektedir. Lise türleri üzerinden konu incelendiğinde İmam hatip liselerinde girişimcilik eğitimi alanların oranı diğer lise türlerine göre daha yüksek çıkmıştır. Bu, belirli lise türlerinde girişimcilik eğitime daha fazla önem verildiğini ortaya koymaktadır.

Okulda girişimcilik eğitim veya etkinlik oranının yalnızca %8,1'de kalması, öğrencilerin talebi (%44,7) ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda önemli bir eksiklik olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca %36,2'lik kısmın okullarındaki eğitim/etkinlik hakkındaki bilgi durumlarına “bilmiyorum” cevabını vermiş olması, okullarda var olan girişimcilik eğitim/etkinliklerinin yeterince duyurulmadığını veya bu konuyla ilgili farkındalığın düşük olduğunu göstermektedir. Kısaca girişimcilik çalışmalarına yönelik yaygınlaştırma arttırılmalıdır. Girişimcilik özelinden soru dışına çıkıldığında bu veri okullarda yapılan birçok çalışmadan öğrencilerin azımsanamayacak bir bölümünün habersiz olabileceği, öğrencinin ilgisiz olduğu ya da öğrenciye karşı ilgisiz olduğu konusuna dikkat çekmektedir. Oranın yüksekliğinden dolayı bu kısma neler yapılabilir konusunda özel çalışmaya değerdir.

Girişimcilik yolunda liseli gençlerin karşılaştığı ya da karşılaşılabileceği engeller değerlendirildiğinde, bu süreçte risk alma korkusunun önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Bu nedenle, öğrencilere belirsizlikle başa çıkma ve risk yönetimi konusunda rehberlik etmek amacıyla risk yönetimi eğitimleri düzenlenmelidir. Bu eğitimler, gençlere risk alma becerisi kazandırırken, belirsizliklerle başa çıkma yetkinliklerini arttıracaktır. Öğrencilerin bilgi ve deneyim eksikliğinin bir diğer önemli

engel olduğu tespit edilmiştir. Bu sorunun çözümüne yönelik olarak deneyim kazandırma programları kapsamında simülasyonlar, staj programları ve uygulamalı projeler, mikro hibe programları organize edilmelidir. Bu tür programlarla, öğrencilerin girişimcilik sürecinde karşılaşacakları gerçek dünya deneyimlerini yaşayarak öğrenmelerine olanak tanınmalıdır. Finansal destek mekanizmaları, girişimcilik sürecindeki bir başka önemli destek alanını oluşturmaktadır. Girişimci adayları için mikro krediler, hibeler ve yarışma dlleri gibi desteklerin tanıtılacağı bilgi günleri düzenlenmeli ve genç girişimciler için yeni finansman programları geliştirilmelidir. Girişimcilik süreçlerinde ailenin rolü de göz ardı edilemeyecek bir unsurdur. Bu doğrultuda, ailelerin çocuklarını desteklemelerini sağlamak amacıyla aile farkındalığı programları düzenlenmelidir. Bu programlarla ailelerin girişimcilik konusunda bilinçlendirilmesi ve çocuklarına daha fazla destek vermeleri hedeflenmelidir. Son olarak, genç girişimcilerin süreç boyunca karşılaşabilecekleri sorunlara rehberlik etmek ve onlara yol göstermek amacıyla danışmanlık ve mentorluk hizmetleri sunulmalıdır. Bu alışma tecbelerden yararlanmanın yanın sıra motivasyonlarının yüksek kalmasında da destek olacaktır.

Girişimcilik destek mekanizmalarının ğrenci ihtiyaçlarına göre çeşitlendirilmesi gerektiği, özellikle ekonomik destek ve uygulamalı deneyim taleplerinin yüksek oranlarda belirtilmesi, girişimcilik programlarının bu iki alana odaklanmasının önemini vurgulamaktadır. Bu noktada sisteme KOSGEB gibi profesyonel destek kurumları dahil edilebilir. Bununla birlikte, danışmanlık hizmetleri ve girişimcilik kulüplerine olan ilginin artırılması için farkındalık çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca bu bulgular, girişimcilik potansiyeli taşıyan genç bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak bütüncül politikalar geliştirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu bütüncül yaklaşımları planlarken ankette ortaya çıkan bazı başlıklar dikkate alınmalıdır.

-Ailelerin girişimcilik süreçlerindeki rolünü artırmak , evre desteğini güçlendirme adına bilgilendirici programlar ve destekleyici ağlar oluşturulmalıdır.

-Öğrencilerin bilgiye erişimini artıracak, pratik deneyimler sunacak ve öğrenme fırsatlarını genişletecek müfredat düzenlemeleri yapılmalıdır.

-Genç girişimciler için burslar, mikro krediler ve girişimcilik fonları gibi ekonomik destek araçları sağlanmalıdır.

-Sosyal girişimcilik projeleri teşvik edilerek, gençlerin topluma katkı sağlama motivasyonu desteklenmelidir.

-Gençlerin bireysel ilgi ve yeteneklerine yönelik özelleştirilmiş rehberlik programları geliştirilmelidir.

Girişimcilik potansiyellerine ve çabalarını ilişkin incelemede katılımcıların 14-15 ve 16-17 yaş aralığında ilgi ve çaba seviyesinin daha yüksek olduğuna, bu yaş grupları üzerine yoğun çalışma yapılması gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu durum eğitim ve destek programlarının genç yaşlarda sunulmasının önemini ortaya çıkarmaktadır. Üst yaş grupları üniversite sınav dönemine girmeleri sebebiyle var olan ilgi, birikim ve motivasyonlarında azalma görülmektedir. Bu durum göz önüne alınarak yaş grubuna göre süreç ve çalışmalar planlanmalıdır. Yanı sıra liseli gençlerin büyük bir bölümü girişimcilik eğitimi almanın gerekliliğini orta düzeyde veya daha yüksek bir seviyede değerlendirmiştir. Bu durum, girişimcilik eğitime yönelik yüksek bir talebin ve bu taleple paralel olarak eğitim programlarının önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Liseli gençlerin kendini girişimcilik alanında geliştirmek için en çok tercih ettiği kaynakların kitaplar ve dergiler ile sosyal medya ve bloglar olması, öğrencilerin geleneksel ve dijital bilgi kaynaklarına neredeyse eşit derecede ilgi gösterdiğini göstermektedir. Ayrıca, online kurslar ve web sitelerinin kullanımı, dijitalleşmenin etkisiyle bu tür kaynakların popülerliğini ve bu alana kayan ilgiyi yansıtmaktadır. Okulda verilen dersler ve seminerlerin (%10,1) daha az tercih edilmesi, okullarda girişimcilik eğitiminin yetersizliği ve öğrencilerin bu eğitimlere erişimindeki zorlukların bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu sonuçlar, okullarda girişimcilik eğitiminin daha etkin ve ulaşılabilir hale getirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca yoğun olarak kullandıkları bu alanlara yönelik içerik üretimi gerçekleştirilmelidir.

Öğrencilerin girişimcilik yapmak istedikleri sektörler cinsiyet ve okul türüne göre belirgin farklılıklar göstermektedir. Kadın öğrenciler sağlık ve güzellik ile eğitim sektörlerinde daha fazla tercih yaparken, erkek öğrenciler teknoloji ve ticaret sektörlerinde belirgin bir üstünlüğe sahiptir. Meslek lisesi öğrencilerinin teknoloji ve yazılım sektöründe yoğunluk göstermesi, bu tür liselerin teknik ve pratik eğitime dayalı eğitim yaklaşımlarının sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Girişimcilik sektörlerine yönelik tercihlerde, cinsiyet ve okul türü gibi faktörlerin etkisi büyük olup, öğrenci gruplarının ilgi alanlarına ve eğitim ortamlarına dayalı farklı sektör tercihlerinin gelişmesi gözlemlenmiştir.

Gençlerin önemli bir kısmının kendilerini orta düzeyde yenilikçi fikir geliştirme yeteneğine sahip olarak görmesi, potansiyelin var olduğunu ancak desteklenmeye ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Kendini orta yetenekliyim, yetenekliyim, çok yetenekliyim diye tanımlayan en büyük dilimin meslek liselerinin olması, uygulamalı eğitim modelinin önemini ve girişimcilik potansiyelini desteklediğini göstermektedir.

Liseli gençlerin ekonomik desteği girişimcilik faaliyetlerinde önemli veya çok önemli olarak değerlendirmesi, finansal kaynakların girişimcilik süreçlerinde küçük yaş grubu için kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu durum, girişimciliği destekleyici politikalar ve finansal yardım imkanlarının genç girişimciler için temel bir ihtiyaç olduğuna işaret etmektedir. Girişimcilik destek programlarında genç girişimciler için sektörel bazlı ve düşük maliyetli iş fikirlerini destekleyen mikro kredi programlarının artırılması ve arttırılan bu destekler noktasında tanıtım çalışmalarının her gence ulaştırılması bu noktada yararlı olabilir. Girişimcilik eğitimi ya da seminerlerinde finansal yönetim, bütçe oluşturma ve kaynak yaratma gibi konulara daha fazla vurgu yapılmalıdır.

İş kurmak istersem ailem maddi ve manevi olarak yanımda olacağını düşünüyorum. Liseli gençlerin büyük bir kısmı olan %78,6 kısmı (yanımda olacaklardır, çok destekleyeceklerdir) ailelerinin maddi ve manevi açıdan iş kurma süreçlerinde yanlarında olacağına inandığını belirtmiştir. Bu durum, gençlerin girişimcilik yolunda aile desteğinden önemli ölçüde güvende hissettiklerini

göstermektedir. Buna karşın, katılımcıların (hiç düşünmüyorum, az, orta diyen) bir kesimi aile desteğinin düşük veya hiç olmayacağını belirterek, girişimcilik yolunda bazı kaygılara işaret etmektedir. Bu dağılım, aile faktörünün gençlerin girişimcilik kararlarında dikkate değer bir role sahip olduğunu ve yeterli desteğin girişimcilik motivasyonunu artırabileceğini işaret etmektedir. Aile desteğine ilişkin farklı algılar, girişimcilik ekosisteminde kapsayıcı, aileyi içine alan politika ve rehberlik mekanizmaları geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Araştırmada incelenen veriler gençlerin girişimcilik potansiyellerini ortaya çıkaracak fırsatlardan yoksun olduğunu ve bu konuda ciddi bir farkındalık, eğitim açığı bulunduğunu göstermektedir. Eğitim sistemine yeterli nitelik ve nicelikte girişimcilik derslerinin eklenmesi, seminerlerin düzenlenmesi, farkındalık çalışmalarının yapılması ve uygulamalı girişimcilik projelerinin teşvik edilmesi bu boşluğun doldurulmasında önemli bir rol üstlenecektir. Erken yaşlarda verilecek girişimcilik eğitimleri bireylerdeki potansiyelinin de daha etkin bir şekilde ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Ayrıca girişimciliği artırmak için eğitime yönelik stratejiler geliştirilirken ailelerin farkındalığını arttırmaya yönelik stratejilerinde geliştirilmesinin önemi göz ardı edilmemelidir.

Eğitimler ve diğer çalışmaların ikinci aşaması olarak liseli gençlere yönelik mikro hibe programları, uygulama çalışmaları gerçekleştirilmelidir. Bu program ile pratik, cesaret, süreç bilgisi edinen gencin gelecek yıllarında girişimci olma noktasında alt yapısı güçlendirilmiş olacaktır.

Gençlerin girişimcilik potansiyelini artırmak için farklı yaş gruplarına ve demografik özelliklerine uygun programlar tasarlanması gerektiği de önem taşımaktadır. Bu noktada ülke genelinde farklı coğrafyalarda sektörel farklılıklar üzerine de eğitimler dikkate alınmalıdır. Örneğin tarım sektöründe potansiyeli yoğun olan bölgelerde tarıma yönelik girişimcilik eğitimleri turizm potansiyeli yüksek bölgelerde turizme yönelik eğitim içerikleri daha yoğun olarak sunulabilir.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda girişimcilik konusunda verilen eğitimlerin öğrencilere yeterince ulaşmadığı ve kamu sektörü, sivil toplum kuruluşları ile özel sektör tarafından sunulan eğitimlerin de yetersiz kaldığının gözlemlenmiş olması;

MEB, kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliği çalışmalarının geliştirilmesinin büyük önem taşıdığını ortaya çıkarmıştır. Böyle bir iş birliği, okul içi ve dışı programlarla, alanında uzman kişiler ve tarafından hazırlanan doğru içeriklerin öğrencilere daha verimli ve etkin bir şekilde ulaşmasını sağlayabilecektir. Bu sürecin doğru desteklerle güçlendirilmesi ülke kalkınması ve toplum refah seviyesinin artmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Ashoka. (2025). Ashoka Türkiye. Erişim tarihi: 27 Ocak 2025, <https://www.ashoka.org/tr-tr/country/turkey> .

Döm, S. (2008). Girişimcilik ve küçük işletme yöneticiliği. Ankara: Detay Yayıncılık.

Endeavor. (2025). Endeavor Türkiye. Erişim tarihi: 27 Ocak 2025, <https://turkiye.endeavor.org/> .

Erçelik, M. A. (2021). Girişimcilik eğitimi. Ankara: İksad Yayınevi.

Genç Başarı Eğitim Vakfı. (2025). Genç Başarı Eğitim Vakfı Genciz Biz programı. 27 Ocak 2025. <https://gencbasari.org/> . <https://gencbizz.com/> .

Genç, K.Y. (2022). Eğitim sisteminin girişimcilik davranışı üzerindeki etkisi: Finlandiya örneği. *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2022, 8(2): 55-73.

Girişimcilik Vakfı. (2025). Girişimcilik Vakfı web sitesi. Erişim tarihi: 27 Ocak 2025, <https://www.girisimcilikvakfi.org/hakkimizda>

Habitat Derneği. (2025). Habitat Derneği Girişimcilik. Erişim tarihi: 27 Ocak 2025, <https://habitatdernegi.org/girisimcilik/> .

İstanbulggk. (2025). İstanbul Genç Girişimciler Kurulu web sitesi. Erişim tarihi: 27 Ocak 2025, <https://istanbulggk.org.tr/> .

Karakaş, A. F. (2012). İşletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğiliminin karşılaştırılması: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Kadem. (2025). Kadem Kadın ve Demokrasi Vakfı İnovasyonda Kadın. Erişim tarihi: 27 Ocak 2025, <https://kadem.org.tr/projeler/inovasyonda-kadin/> .

OGM Materyal. (2025). Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. Erişim tarihi: 27 Ocak 2025, <https://ogmmateryal.eba.gov.tr/etkilesimli-kitap/girisimcilik?s=5&d=83&u=0&k=0>

OGM Projeler. (2025). Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Araştırma Geliştirme ve Projeler Daire Başkanlığı. Erişim tarihi: 27 Ocak 2025, <https://ogmprojeler.meb.gov.tr/OGMTBA/Devam-Eden-Projeler/Ulusal-Projeler/GencBizz-Lise-Girisimcilik-Programi> .

Özden, K., Temurlenk, S. M., & Başar, S. (2008). Girişimcilik eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Review of Social, Economic and Business Studies*, 11(12), 1–20.

Kagider. (2025). Kagider Türkiye Kadın Girişimciler Derneği. Erişim tarihi: 27 Ocak 2025, <https://kagider.org/> .

Sart, G. (2014). Girişimciliğin ve küçük işletme yönetiminin temelleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Schumpeter, J. (1947). Economic theory and entrepreneurial history. *Journal of Economic History*, 7(1), 63–84.

Soydan, M. (2008). Girişimcilik ve KOBİ'ler: Teori ve uygulama. İçinde B. Z. Erdoğan (Ed.), *Girişimcilik üzerine temel kavramlar* (1. Baskı, s. xx-xx). Bursa: Ekin Yayınevi.

Şahin, D. (2018). OECD Ülkelerinde Girişimcilik Faaliyetlerinin Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Panel Veri Analizi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(3), 81-90.

Türk Dil Kurumu (TDK). (2024). Türk Dil Kurumu Sözlük. Erişim tarihi: 19 Temmuz 2024, <https://sozluk.gov.tr/>

Titiz, T. (1994). Girişimcilik. Ankara: İnkılap Kitabevi.

Top, S. (2012). Girişimcilik keşif süreci. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Tüsiad. (2025). TÜSİAD Bu gençlikte iş var!. Erişim tarihi: 27 Ocak 2025. <https://www.bugenclikteisvar.com/> .

Uzuntepe, S. (2017). Dünya’da ve Türkiye’de tarihsel süreçte girişimciliğin gelişim süreci. *Maliye Finans Yazıları Dergisi, (Özel Sayı)*, 53–70.

Yes. (2025). YES (Young Enterprise Scotland). Erişim tarihi: 27 Ocak 2025. <https://yes.org.uk/our-site.php> .

Yılmaz, B., & Sünbül, M. (2009). Üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, xx–xx.

EKLER

ANKET SORULARI

1.Yaşınız Nedir?

14-15

16-17

18-19

2.Cinsiyetiniz Nedir?

Kadın

Erkek

3.Okul türünüz nedir?

Anadolu lisesi

İmam hatip lisesi

Meslek lisesi

Fen lisesi

Kolej

Diğer:

4.Babanız çalışıyorsa aşağıdaki hangi sektörde çalışıyor?

Sağ değil

Çalışmıyor

Kendine ait işyerinde çalışıyor

Kamuda çalışıyor

Özel sektörde çalışıyor

5.Anneniz çalışıyorsa aşağıdaki hangi sektörde çalışıyor?

Sağ değil

Çalışmıyor

Kendine ait işyerinde çalışıyor

Özel sektörde çalışıyor

Kamuda çalışıyor

Diğer:

6.Ailenizde anne, baba, kardeşleriniz arasında kendi işini kuran var mı?

Evet

Hayır

7.Girişimcilik konusunda size ilham veren bir rol model var mı? Varsa diğer yazan yere ismini belirtir misiniz?

Hayır

Evet

Diğer:

8.İş yaşamında hedefiniz nedir?

Kamuda çalışma

Özel sektörde çalışma

Ailenin yanında çalışma

Kendi işini kurma

9.Girişimcilik nedir? Bu konuda ne kadar bilginiz var?

Hiç yok

Az

Orta

İyi

Çok iyi

10.Girişimcilikle ilgileniyor musunuz? Evet ise neden ilgilendiğinizi belirtin (2 seçenek seçebilirsiniz)

Kendi işimin patronu olmak

Ekonomik bağımsızlık

Topluma katkıda bulunmak

Kariyerimde hızlı ilerlemek

Kişisel ilgi ve tutku

11.Girişimcilikle ilgili herhangi bir ders/seminer /eğitim aldınız mı?

Evet

Hayır

12.Girişimcilik dersi/semineri /eğitimi almak ister miydiniz?

Evet

Hayır

13.Okulunuzda girişimcilik ile ilgili eğitim veya etkinlikler düzenleniyor mu?

Evet

Hayır

Bilmiyorum

14.Girişimcilik yolunda karşılaştığınız veya karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz başlıca engeller nelerdir? (2 seçenek seçebilirsiniz)

Sermaye eksikliği

Yeterli bilgi ve deneyim eksikliği

Aile desteğinin yetersizliği

Eğitim ve danışmanlık eksikliği

Risk alma

Diğer:

15.Girişimcilik için hangi desteklere ihtiyacınız olduğunu düşünüyorsunuz? (2 seçenek seçebilirsiniz)

Daha fazla eğitim ve kurs

Pratik deneyim ve staj imkanları

Ekonomik destek ve burslar

Danışmanlık ve rehberlik

Girişimcilik kulüpleri ve ağlar

Diğer:

16.Girişimci olma yolunda en büyük motivasyon kaynağınız nedir?

Kişisel ilgi ve tutku

Aile ve arkadaş desteği

Eğitim ve öğrenme fırsatları

Topluma katkıda bulunma isteği

Ekonomik kazanç

17.Kendinizde girişimcilik potansiyeli/ yeteneği görüyor musunuz?

Hiç görmüyorum

Az görüyorum

Orta derecede görüyorum

Görüyorum

Çok görüyorum

18.Girişimcilik konusunda bilgi edinmek için bir çabanız var mı?

Hiç yok

Az

Orta

Çabam var

Çok çabalıyorum

19.Eğer bir çabanız varsa hangi kaynakları kullanıyorsunuz? (2 seçenek seçebilirsiniz)

Online kurslar ve web siteleri

Kitaplar ve dergiler

Girişimcilik etkinlikleri ve konferanslar

Sosyal medya ve bloglar

Okulda verilen dersler ve seminerler

20.Girişimcilik yapmayı düşündüğünüz sektör nedir? (2 seçenek seçebilirsiniz)

Teknoloji ve yazılım

Tarım ve gıda

Sağlık ve güzellik

Ticaret ve perakende

Eğitim

Diğer:

21.Yeni iş fikirleri ortaya koymak konusunda ne kadar yeteneğiniz olduğunu düşünüyorsunuz?

Hiç yok

Az yeteneğim var

Orta yeteneğim var

Yetenekliyim

Çok yetenekliyim

22.Ekonomik destek girişimci olmak için sizce ne kadar önemlidir?

Hiç önemli değil

Az önemli

Orta önemli

Önemli

Çok önemli

23.Girişimci olup olmama konusunda çevreniz (aile, akraba, arkadaş, okul ve benzeri) sizi etkiliyor mu?

Hiç etkilemiyor

Az etkiliyor

Orta etkiliyor

Etkiliyor

Çok etkiliyor

24.Girişimci olmanız için bir eğitim almanız gerektiğini düşünüyor musunuz?

Hiç düşünmüyorum

Az

Orta

Düşünüyorum

Çok düşünüyorum

25.İş kurmak istersem ailem maddi ve manevi olarak yanımda olacağını düşünüyorum.

Hiç düşünmüyorum

Az

Orta

Yanımda olacaklardır

Çok destekleyeceklerdir

26.Girişimcilik konusundaki genel düşünceleriniz ve önerileriniz nelerdir?

İSTANBUL TİCARET İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

T.C.

Tarih: 07/12/2024 (7.4)
Sayı: E-65836846-044-339416
REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : E-65836846-044-339416
Konu : Etik Onayı

5.12.2024

Sayın Şeyma KARASU

İlgi : 12.11.2024 tarihli dilekçeniz.

İlgi yazınız ile "Liseli Gençlerin Girişimcilik Eğilimlerinin Ölçülmesi" isimli çalışmanın anket sorularına Etik Kurul onayı talep edilmektedir.

Adı geçen ve ekte yer alan anket soruları, Üniversitemiz Etik Kurulunca incelenerek etik tanım, değer ve ilkelere aykırı bir düzenleme tespit edilmediği, yetkili makamlardan gerekli izinlerin alınması koşuluyla, önerilen anket sorularının etik kurallara uygun olduğu ve etik onayının verildiği ifade edilmiştir.

Konuya ilişkin bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Hanifi PARLAR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Etik Onaylı Anket Soruları

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:
D17AE4BE-10C0-49F4-97FD-1C9DFF708843
Adres: Örnektepe Mah. İmrahor Cad. No: 88/2 Beyoğlu/İstanbul
Telefon No: 444 04 13 / 4583 Faks No: 0212 320 70 11
E-Posta: boz@ticaret.edu.tr İnternet Adresi: www.ticaret.edu.tr
KEP Adresi: ticaretuniversitesi@hs02.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi:
<https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-ticaret-universitesi-cbys>
Ayrıntılı Bilgi İçin: Bahadır ÖZ
Büro Personeli
Telefon No:

1 / 1